

Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara

Proletari din toate țările, uniți-vă!

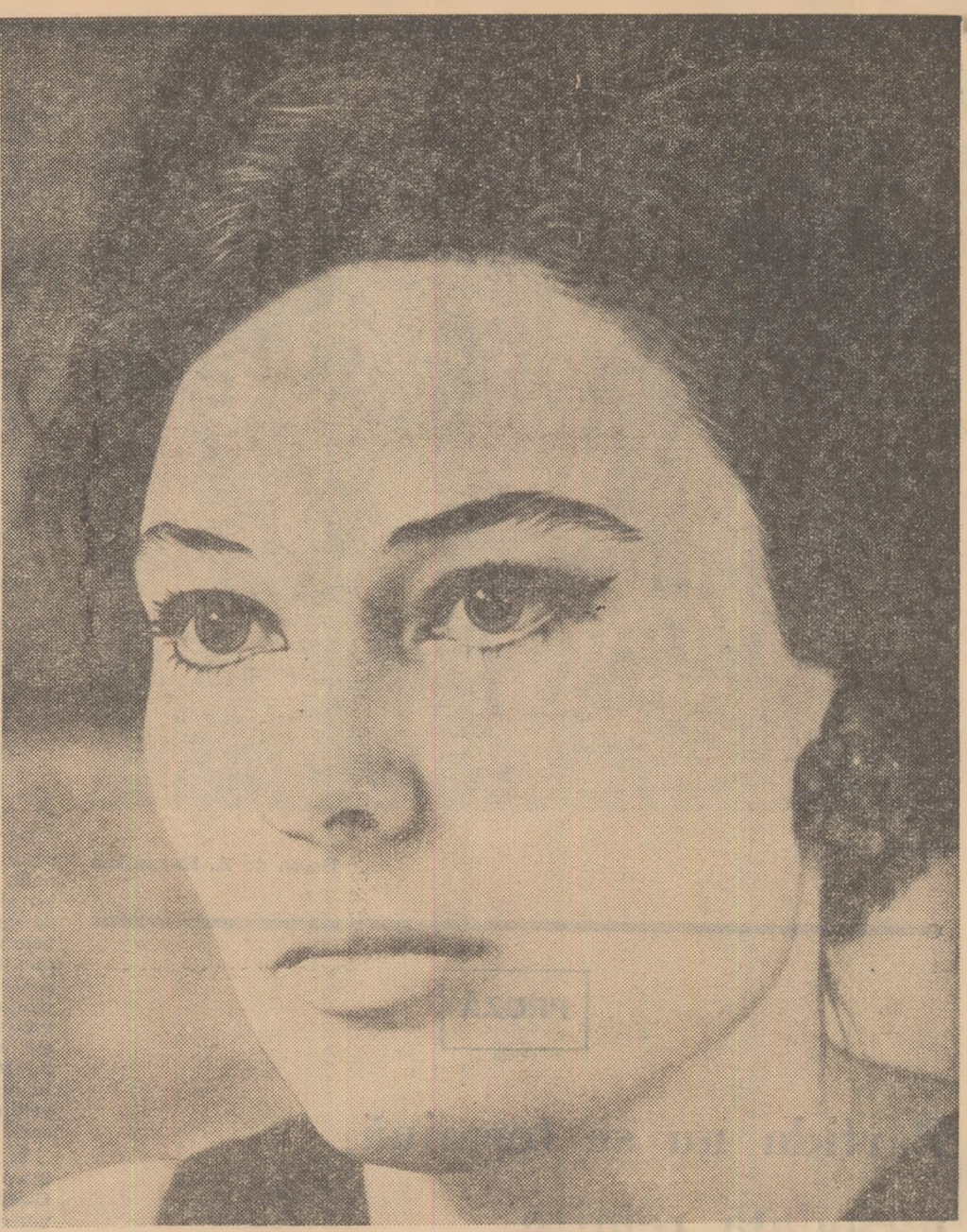
Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

IN ACEST NUMĂR:

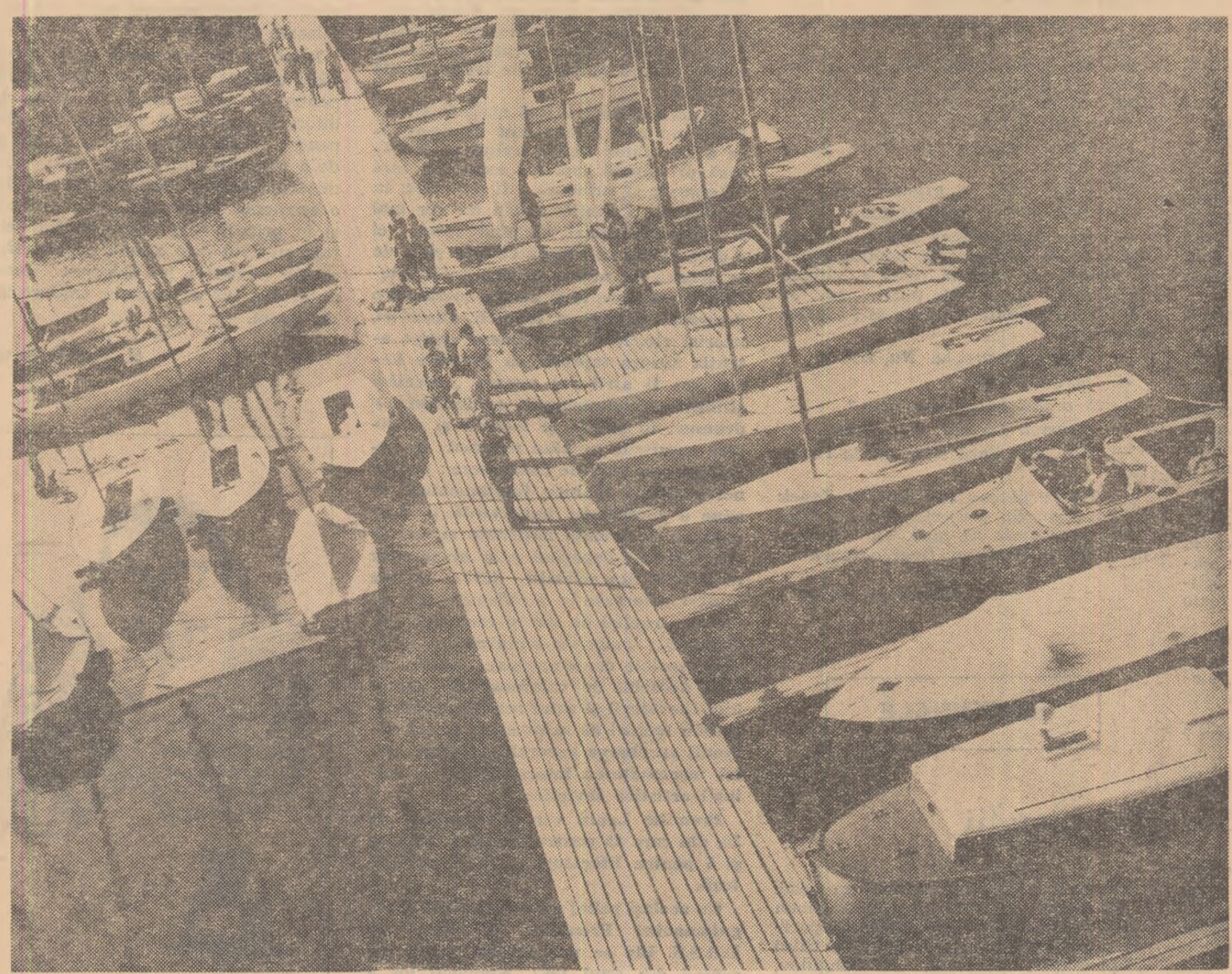
**Minunea
de la Samarkand**

**Calendarul posibilului
și imposibilului**

Vizitînd Leningradul, Alicia Karpiuk a exclamat mereu:
— Ce frumos!
(Citiți în pag. X-a: „Maraton prin Leningrad“)

PASAGERI CLANDESTINI ÎN COSMOS

Zi însorită de toamnă la debarcader

**Oamenii –
torpilă**

**Pagina
de umor**

ANUL XXII
42
(1127)
21 oct. 1966
12 pagini, 1 leu

Sărbătoare

Desen de A. Haguskas

PROZĂ

Partida nu se termină
niciodată remiză

(Fragment)

— Mișcă, mișcă, spuse pentru a doua oară Schoger*), dar Isaac nu schiță nici un gest.

Mina nu vroia să ridice figura, pe care n-ar fi trebuit să o atingă. Încercă să apuce piesa, dar mina refuza să-i execute ordinul.

Schoger rânji.

— Parcă jucăm „pièce touchée“, nu? spuse el.

„Da“, își spuse Isaac și cedă piesa pe care n-ar fi trebuit să o atingă. „Încă o greșeală și va trebui să abandonez partida. Am să rămân printre cei vii dintr-o eroare. E neplăcut...“

Foarte mulțumit, Schoger, îl întrebă, rânjind ca mai înainte:

— Te-ai enervat? Ce să-i faci! E foarte firesc. Greșeala e a ta. Tu m-ai invitat să joc. Mai devreme sau mai târziu trebuie să câștig și eu. E firesc.

„Mă gândesc mereu la remiză. Dar e prea devreme încă. Trebuie să-l mai bat și de abia după aceea să mă gândesc la o partidă-remiză. Iar astăzi trebuie din nou să câștig. Trebuie să uit totul. Nu există nimic, nici universul, nici oamenii, nimic altceva decât tabla asta de șah, piesele și Schoger. Și ca să câștig, trebuie să lupt...“

Ne întorcem din nou de la muncă. Drumul e lung și marșul greu.

Dimineața e cu totul altceva. E același drum și totuși mult mai ușor.

Cei din primul rând încearcă să micșoreze pasul. De multe ori reușesc, dar nu totdeauna. Gardienii se grăbesc să se întoarcă și vor ca și noi să ne grăbim. Ei nu știu că la înapoiere drumul e mult mai lung.

Intors în ghetto trebuie să te gîndești, trebuie să te gîndești mereu... Numai nu la muncă sau la mîncare, la frați și surori, ci la altceva, n-are importanță la ce anume. E singurul mijloc de a uita drumul, oboseala și toate nenorocirile din lume.

Eu mă gândesc la Ester și la Janek.

— Izia! Izia! aud deodată un glas pe care nu mă așteptam deloc să mă întîmpine aici și acum.

— Ester? Buzia! De unde ai apărut?

Ester mă aștepta.

Lumina e chioară, dar pot să văd că are ochii roșii. Vine spre mine fugind și își lasă capul pe pieptul meu. Părul ei de cenușă îmi gîdilă buzele, dar mă tem să fac vreo mișcare.

— Izia, Janek a plecat. Azi au fost ridicai mulți oameni și Janek printre ei.

Rămîn ca de piatră; drumurile lungi și sumbre îmi joacă în fața ochilor.

*) Schoger, comandantul ghetoului unde se petrece acțiunea romanului „Partida nu se termină niciodată remiză“.

Imbrățișez umerii Esterii.

Imi mușc buzele pînă la sînge.

Nu!

Nu se poate!

Nu l-au ridicat pe Janek...

Puteau să mă ridice pe mine sau pe Ester, dar nu pe Janek. Pe Janek nu puteau să-l ridice, pentru că el e Janek. El îl căuta pe Meika. Spunea că tot orașul e un ghetto, dar fără ziduri. El...

— L-au ridicat. Janek nu mai este. Te aștept de multă vreme.

— Nu plînge, Ester. Nu puteau să-l ridice.

Îi spun toate astea, dar știu că bat cîmpii, că l-au ridicat, cu adevărat, pe Janek și că n-am s-o pot consola în nici un fel, nici pe ea și nici pe mine.

— O să-l regăsim pe Janek, ai să vezi.

Mi-o spun mie, în primul rînd.

— Adevărat? O să-l căutăm?

— Sigur că da. Janek și-a pus steaua galbenă din propria lui voință. Putea să rămînă de cealaltă parte a zidului, dar a venit cu noi. Nu putem sta cu mâinile încrucișate. Trebuie să-l căutăm pe Janek.

— Mergem împreună. Nu, Izia?

— Da, împreună.

— Și o să-l găsim. Nu, Izia?

— Îl găsim. Trebuie să-l găsim.

— Izia... Dar dacă l-au dus la Paneriai?

— Nu, nu puteau să-l ducă pe Janek la Paneriai. Și, oricum, ar fugi. Oamenii l-ar ajuta să fugă, nu l-ar lăsa pe Janek la Paneriai. Doar e Janek!

Ikhokas Meras

EDITORIALE

Diplomații

O recenzie, purtînd semnătura acad. I. M. Maiski, apărută în „Literaturnaia Rossia“ (Nr. 41/1966), semnaleză apariția unui interesant roman, cu titlul „Diplomații“. Autorul, S. Dangulov, și-a propus o investigație în mediul diplomației sovietice din primii ani ai puterii sovietice. După cum se știe, reacția statelor capitaliste la instaurarea

noului regim a fost extrem de violentă și diplomația sovietică, în fașă, dar cu reprezentanți de autentică strălucire intelectuală, avea de făcut față unor probleme foarte dificile.

În cartea lui Dangulov apar personaje cu stare civilă autentică. Lenin, Cicerin, Vorovski, Litvinov, Sverdlov și altele făurite de imaginația scriitorului.

După părerea lui I. Maiski, Dangulov a reușit să schițeze un izbutit portret al lui Lenin. „Lenin — afirmă Maiski — este înfățișat în acțiune, în convorbirile cu tovarășii lui de muncă, în discuțiile cu reprezentanții unor puncte de vedere diferite... Din activitatea lui Lenin, așa cum ne apare din paginile romanului, un deosebit interes stîrnește maniera lui de a-i convinge pe cei care gîndeau altfel decît el, atunci cînd îi considera utili cauzei“. Dangulov folosește un personaj imaginar pentru a ilustra maniera lui Lenin. El descrie, convingător, modul în care a acționat Lenin pentru a-l convinge pe Nikolai Repin, un vechi diplomat țarist, să treacă de partea puterii sovietice. „Gîndurile și sentimentele lui Repin — adaugă în continuare Maiski — meditațiile și îndoielile lui, toate chinurile sufletești și împăcarea cu sine însuși sînt convingător zugrăvite în roman“.

Dar în afara personajelor cu nume răsunătoare în viața politică internațională, cartea lui Dangulov atrage atenția și prin relatarea unor evenimente de certă semnificație istorică. Tratatulele de la Brest-Litovsk, cu toată complexitatea și dramatismul lor, sînt descrise în amănunțime, pe două planuri: planul tratativelor propriu-zise și activitatea ce se desfășoară în legătură cu ele la Comitetul Central. Asasinarea lui Mirbach, ambasadorul Germaniei, în iunie 1918, revolta eserilor și alte evenimente asemănătoare răsună în carte cu ecouri vii.

În sfîrșit, trebuie să semnalăm activitatea diplomației sovietice, condusă de Cicerin, interesantă prin ea însăși și viu colorată de personalitatea primului ministru de externe al statului sovietic.

Romanul lui Dangulov este astfel o apariție interesantă în literatura cu caracter istoric din Uniunea Sovietică.

PREMIILE LENIN

Un nou regulament

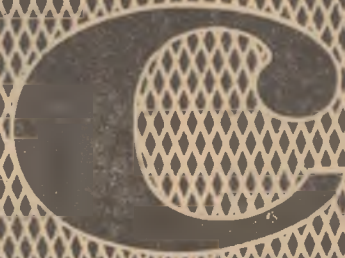
În ultimii ani în mai toate republicile Uniunii Sovietice au fost instituite premii naționale pentru creații literare și artistice valoroase. Aceste premii sînt menite să stimuleze creația literară și să atragă atenția publicului cititor asupra operelor de înaltă ținută artistică.

În același timp a fost alcătuit și publicat un nou regulament de decernare a Premiilor Lenin, avînd ca trăsătură principală sporirea exigenței față de operele ce urmează a fi premiate. În acest scop, Premiile Lenin nu vor mai fi decernate anual, ca pînă acum, ci o dată la doi ani. După cum se știe, ele se acordă nu numai pentru opere literare și artistice, ci și pentru lucrări din domeniul științei și tehnicii, filozofiei, istoriei etc. Noul regulament atrage atenția asupra faptului că Premiile Lenin pot fi atribuite pentru „cercetări științifice fundamentale, ce deschid noi drumuri în știință și tehnică și depășesc euceririle pe plan mondial în domeniul respectiv de cunoaștere; pentru noi realizări tehnice fundamentale ce aduc o contribuție importantă la dezvoltarea economiei naționale și apărarea U.R.S.S., depășind prin nivelul lor realizările din celelalte țări; pentru lucrări valoroase în problemele actuale ale construcției de stat și economice, în domeniul marxism-leninismului și al vieții sociale contemporane, pentru opere deosebit de valoroase din domeniul literaturii și artei realist-socialiste, pentru lucrări de arhitectură ce au dobîndit aprobarea generală, întărind astfel însemnătatea internațională a culturii artistice sovietice“.

Premiile Lenin vor fi în număr de 30, din care 25 pentru știință și tehnică și 5 pentru literatură, artă și arhitectură.

Cu același prilej a fost prevăzut și regulamentul Premiilor de Stat ale U.R.S.S. Ele se vor acorda anual, începînd din anul 1967. Numărul lor a fost fixat la 60, dintre care 50 pentru știință și tehnică și 10 pentru literatură, artă și arhitectură.

cartea

MICĂ ISTORIE
LITERARĂUn bronz
pentru comisarul
Maigret

Popularul personaj al romancierului Georges Simenon a fost înălțat recent pe soclul unui monument ridicat în orașul olandez Delfzijl. Iată-l așadar pe comisarul Maigret, erou de roman și mai apoi de film, înzestrat cu o autentică stare civilă. Căci, la dezvelirea monumentului, primarul orașului Delfzijl a înmînat scriitorului francez un autentic act de stare civilă, care glășuiește astfel: „Maigret Jules s-a născut la Delfzijl, la 20 februarie 1928, în vîrstă de 44 de ani. Tatăl: Georges Simenon, mama: necunoscută...“

După cite se poate constata chiar de la prima lectură, actul acesta de naștere cuprinde cîteva elemente... El consemnează nașterea literară a unui prunc cu frumoasa vîrstă de 44 ani. Și în același timp ne explică și de ce personajul lui Simenon a fost turnat în bronz tocmai în acest oraș. Pentru că acolo, la Delfzijl, și-a scris Georges Simenon acum 38 de ani primul roman avîndu-l drept personaj principal pe comisarul Maigret.

După aproape patru decenii, micul oraș olandez a fost o gazdă primitoare pentru un mare număr de scriitori, editori și actori de cinema, în sfîrșit, pentru mulți dintre cei care au avut de-a face, într-un fel sau altul, cu comisarul Maigret. Se înțelege că de la o asemenea solemnitate n-a putut lipsi în primul rînd autorul. Iar cei de față au avut încă o dată prilejul să remarce modestia lui Georges Simenon, autorul a 189 de romane, traduse în 31 de limbi.

S. Tarahanova

Lucrînd la „Memorii“.

MERIDIANE
SOVIETICEMinunea
de la Samarkand

Pornim spre moscheea Bibi-Hanım din Samarkand.

Intr-o curte mare, neîmprejmuită în mijlocul verdeții plantate recent, a căsușelor scunde din vecini, se găsește rămășițele moscheii, din care s-au păstrat doar pilonii portalului, două construcții laterale cu cupolă, un minaret și clădirea principală.

Intrarea principală în moschee se prezintă sub forma unui portal cu piloni (peştak) de o mare monumentalitate. Odinioară avea o boltă vastă (care s-a prăbușit cu prilejul unui cutremur de la sfârșitul veacului trecut) de aproximativ nouăsprezece metri. La baza portalului se mai văd pe alocuri plăcile lambrului de marmură.

Deosebit de fastuoasă, solemnă, majestuoasă este clădirea principală a moscheii. Aici aceeași temă a portalului monumental. Bolta portalului este foarte înaltă, ajungând pînă la 30 metri. Dar și această înălțime li s-a părut constructorilor prea mică și au adăugat deasupra o altă cupolă, a cărei înălțime se ridică pînă la 50 de metri de la pământ.

Un cronicar al timpurilor ar fi scris: „Cupola ei ar fi unică, dacă cerul n-ar imita-o, unic ar fi arcul, dacă Calea Laptelui nu i-ar fi pereche”. În colțurile moscheii, minaretele și-au înălțat capul pînă la ceruri. În ornamentația arhitecturală a moscheii a fost folosită o bogăție inepuizabilă de procedee decorative: marmură la lambruri, mozaicuri de cărămidă; combinații de plăcuțe decorative cu flori; modele de mozaic sau majolică la căptușeala turnurilor, pereților, bolților; marmură sculptată la lambruri, căptușeli azurii la cupole; zugrăveală pe tencuială și ornamente aurite aplicate pe pereți.

Toate sînt subordonate arhitecturii clădirii. Motivele ornamentațiilor sînt foarte variate. De la „ghirihul” geometric, ornament în stea sau poliedric realizat pe o rețea de raze, la motivele ornamentale vegetale, foarte stilizate, pînă la inscripțiile, în linii elegante, ale unei scrieri neînțelese de noi. Slovele sînt atât de ornamentate încît adeseori prezintă un rebus complicat și sînt luate — după cum ne explică Muniră Vahidova, neobositul nostru ghid, — de neînțînți nu ca o inscripție, ci drept un model, deși în realitate ele repetă neamărate nume, epitețe ale lui Alah: „Unicul”, „Mărețul”, „Milostivul”...

Cu litere gigantice, de doi metri — noi, de jos nu putem verifica dimensiunile afirmate, dar nici n-avem motive să ne îndoim — sînt înscrise pe tamburele cupolelor citate din Coran. Tendința spre grandios, care și-a găsit întruchiparea în moscheea centrală a lui Timur, intra însă în conflict cu posibilitățile tehnice ale construcțiilor din epoca respectivă. Încă din primii ani de după înălțarea construcției, cărămizile au început să se prăbușească peste capetele credincioșilor. Se zice că un om mai glumeț din Samarkand ar fi spus: „O, moschee, ar trebui să-ți spunem „interzisă”, iar rugăciunii pe care o facem în tine să-ți spunem „rugăciunea spaimei”.

Moscheea aceasta este cunoscută sub numele de Bibi-Hanım. O legendă leagă construcția ei de soția lui Timur. Dar legenda rămîne legendă și Muniră ne-o va povesti, fără să precizeze că Timur, după expediția în India, a dat poruncă să fie construită această moschee, care să nu sufere nici un fel de comparație,

nici măcar cu aceea din Delhi, de care fusese uluit. Timur a murit într-o ultimă expediție în India, înainte ca moscheea să fi fost terminată.

Umbră lui Bibi-Hanım ne urmărește în drumul nostru către medresa Gur Emir. Complexul de clădiri de aici a fost construit de Timur în cinstea nepotului său Mohammed-Sultan, cunoscut sub numele de Gur Emir. Aici era o medresă care se pare că era o școală superioară cu caracter laic, cuprinzînd 21 chilii, în care trăiau cîte doi învățăcei, educați pentru viitoarea lor carieră militară și politică. Alături se afla palatul lui Mohammed-Sultan, care a murit subit în 1403, după o expediție în Asia Mică. Atunci, Timur a poruncit să se construiască un cavou mărșez. În acest cavou se află și mormîntul lui Timur construit în întregime din nefrit.

Un grilaj de marmură lucrat artistic înconjoară monumentele funerare. Pe ușa care duce la mausoleu, o inscripție melancolică glăsuiește: „Fericit acela ce a renunțat la lume înainte ca lumea să fi renunțat la el”. Pînă la urmă și Ulugbek, asasinat în 1449, și-a găsit ultima lui locuință în Gur Emir.

Un ultim popas îl facem în piața Reghistanului. Este construcția monumentală și de cea mai mare frumusețe a lui Ulugbek. Ulugbek și-a înscris numele în istorie nu numai prin faptul că a fost un mare cîrmuitor, ci și prin faptul că a intrat în analele științei mondiale prin activitatea sa în domeniul astronomiei.

În jurul Reghistanului, piața centrală a orașului, Ulugbek a creat un întreg ansamblu de construcții monumentale, din care s-a păstrat doar medresa. Aceasta era o școală confesională superioară, unde alături de studii teologice, se predau și cele laice. Operă monumentală a arhitecturii din Asia Centrală, ea mărturisește un asemenea echilibru perfect al combinațiilor dimensionale cu formele armonioase ale portalurilor minaretelor de la colțuri, arcadelor din curți, cu varietatea procedeelelor decorative, toate îmbinate într-un acord policrom unitar, încît un singur lucru îți rămîne de făcut: să te așezi pe o piatră și să privești. Să tot privești. Și parcă niciodată nu te saturi de privit. Este poate tot ceea ce am văzut mai frumos în Samarkand. După masă, ne-am întors cu Muniră în piața Reghistanului pentru a mai privi o dată această minune.

Eram în 12 aprilie, și acolo — la cîțiva kilometri de paralela 40 — temperatura era de 28°. Soarele strălucea puternic. Nu o dată am căutat umbra zidurilor înalte, tapitate cu cărămizi smălțuite în culori care merg de la albastru senin pînă la ultramarin. La despărțire, la aeroport, am mulțumit Munirei și prin ea tuturor urmașilor aceluia ce-au făurit aceste frumuseși. La revedere Muniră: Rahmut.

Constantin Prisnea

Fără cuvinte

Desen de V. Tamaev

ENERGETICĂ

Fluviile de lumină
ale Ucrainei

Privită prin prisma înzestrării energetice, R.S.S. Ucraineană a depășit țări foarte dezvoltate sub aspect economic. Într-adevăr, sporul mediu anual de energie electrică înregistrat în republică în ultimii șapte ani a fost de 12 la sută.

La capitolul energie termică, procentajul de creștere este și mai mare: de 16,5 la sută, adică mai mult decît în S.U.A., R.F.G., Anglia sau Franța.

La începutul acestui an, au fost montate și au intrat în funcțiune în centralele electrice din Ucraina 30 de blocuri energetice de acest tip — de cîte 150, 200 și 300 de mii de kilowați. De altfel, și în anii care urmează, baza dezvoltării energeticii ucrainene o vor constitui tot centralele electrice termice. Numai opt la sută din producția globală de energie electrică vor fi realizate în centrale hidroelectrice. În total, pînă în 1970 Ucraina va produce 161—163 miliarde de kilowați oră.

În vederea înzestrării centralelor cu utilaje moderne, industria va produce blocuri energetice de 200, 300 și 800 de mii de kilowați. Spre sfîrșitul anului

Albiile fluviilor de lumină

viitor, la centrala electrică Slaveansk din Donbass de pildă, va începe să funcționeze un bloc energetic unic, de 800 000 kW. Acest eveniment va marca începutul introducerii pe scară largă a acestor gigantice agregate în energetica Ucrainei. Iar pe baza lor vor fi realizate blocuri de putere și mai mare.

Nu putem vorbi, însă, despre energetica R.S.S. Ucrainene fără a aminti de linia pentru transport de curent continuu, de 800 000 de volți, dintre Volgograd și Donbass. Experiența cîștigată la construirea acestei linii unice în lume este importantă nu numai pentru regiunea respectivă, ci în general, pentru transportul de energie din răsăritul țării spre partea europeană a U.R.S.S., deci și Ucraina.

În anul în curs centrala raională Pridneprovskaia va atinge puterea proiectată de 2 400 000 de kilowați. Va fi cea mai mare centrală electrică termică din lume. Un alt eveniment important al anului va fi încheierea valorificării hidroenergetice a Niprului.

Acestea și alte măsuri — ca sporirea puterii centralelor electrice Luganskaia, Staro-Beșevskaia, Krivoroskaia, Zmievskaia etc. — construcția de noi centrale înzestrate cu utilaj modern, trecerea la aprovizionarea centralizată cu energie electrică a consumatorilor din sfera industrială și agrară vor duce în ultimă instanță la reducerea costului energiei electrice, prin reducerea consumului de combustibil. În momentul de față, costul combustibilului reprezintă mai bine de 70 la sută din costul producției de energie electrică. În ultimii șapte ani, consumul de combustibil pe 1 kW/h de energie electrică a scăzut cu 73 de grame. Iar pînă la sfîrșitul cincinalului va mai scădea cu încă 50—60 de grame.

EXPOZIȚII

U. R. S. S. la Osaka

La 15 octombrie s-a deschis la Osaka, în Japonia, cea de a doua expoziție comercială și industrială sovietică, în cadrul căreia sînt prezentate peste 8 000 de mostre reprezentînd diverse domenii ale economiei, culturii și științei din U.R.S.S.

Un loc de seamă îl ocupă exponatele care ilustrează întrebunțările pasnice ale energiei atomice. Astfel, vizitatorii pot admira machete de reactoare, echipament medical și instalații termocleare, aparate de fizică nucleară, dozimetrice și cu radioizotopi etc., etc. Un stand special înfățișează realizările Uniunii Sovietice în explorarea Cosmoului.

În același timp, în expoziție sînt expuse modele de avioane și elicoptere — cunoscutele aparate IL—62, MI—6 și MI—8 putînd fi vizitate în mărime naturală pe aeroportul din Osaka —

aparate optice și mașini-unelte de înaltă precizie, utilaj și rulmenți, produse tradiționale la export ca diverse sorturi de cărbune, minereuri de mangan, crom, sulf, esențe lemnoase, tractoare, excavatoare, buldozere, instalații de foraj, secerătoare de orez, autoturisme și autocamioane, printre care apreciatele Moskvici—408 și MAZ—500, precum și alte echipamente cu cele mai diverse destinații.

Un sector care atrage numeroși vizitatori este cel al machetelor în stare de funcționare. Printre acestea cităm un furnal înalt cu o capacitate de 2000 m³ în întregime mecanizat, o instalație pentru topirea electrică sub zgură, exploatarea petrolieră „Nefțianic Kamni”, precum și modelele unei centrale termice de 2 400 000 kW și a hidrocentralei de 5 000 000 kW de la Krasnoiarsk.

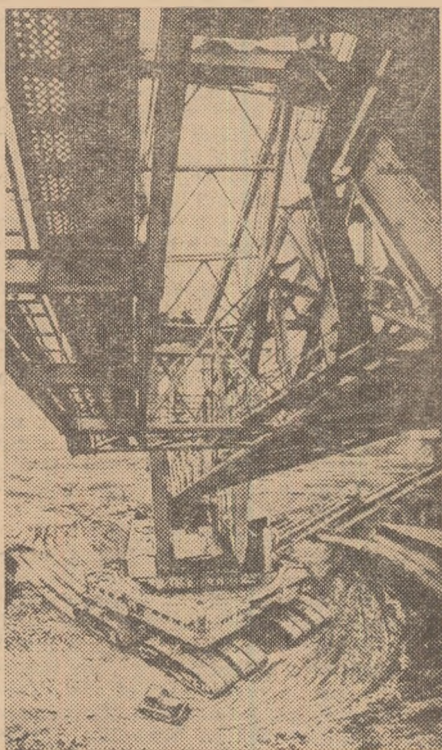
Dat fiind interesul manifestat de cercurile de afaceri japoneze pentru licențe sovietice, „Liēnzintorg” oferă o schemă circulară de transport a lingurilor, mașina cu ultrasunete 4772 A, producerea de fire micrometrice cu izolanți din sticlă, metode de rafinare a oțelului prin zgure sintetice lichide, un procedeu de fabricare a blănilor artificiale ș.a.

Cum reiese chiar din denumirea ei, expoziția de la Osaka urmărește și scopuri comerciale; de altfel, mostrele au fost selecționate ținîndu-se seama de acordul comercial pe termen lung, recent încheiat la Moscova între cele două țări.

CONSTRUCȚII
DE MAȘINI

Albinița

E o denumire care nu ne lasă să ne închipuim decît un obiect delicat. Dar de data aceasta imaginația noastră ar da greș. Căci „Albinița” este un gigant de 3 500 tone, înalt cît o casă cu 15 etaje, în speță un excavator cu lingură autpropulsată care extrage minereul de mangan de la Grușevo (regiunea Dnepropetrovsk). Personalul de deservire l-a botezat așa din pricina zumzetului continuu al celor 125 motoare care îl acționează. Cu tizul nu are comun decît vrednicia: sapă 3 000 de metri cubi de minereu pe oră. Dacă nu ar exista, pentru acest volum de muncă ar fi nevoie de 7 000 muncitori. Așa stînd lucrurile, însă, personalul de deservire al celor două agregate aflate în exploatarea la zi din Grușevo — excavatorul

și transportorul de minereu — este limitat la 22 persoane. Cînd se face schimbul echipelor, activitatea nu se intrerupe, comenzile trecînd pe un sistem automat.

În mod obișnuit excavatoarele nu mai reprezintă ceva nou sau extraordinar. Mai toată lumea le cunoaște și s-a obișnuit cu ele. „Albinița” se situează, însă, pe un plan deosebit prin dimensiunile și capacitatea ei. Pentru a fi adusă, evident demontată, de la Uzina de mașini din Krasnogorsk, a fost nevoie de patru trenuri de marfă!

Este primul născut dintr-o familie care, peste cîțiva ani, va extrage cărbune și minereuri din toate exploatarea la zi importante, din U.R.S.S.

actualitatea

„HERR DOKTOR“ CADE ÎN CAPCANĂ

Urmele
duc
spre
țärm
(XIII)

Odesa 1933. Otto Grün, secretarul Consulatului german din oraș, a făcut câteva călătorii suspecte la Nijnelimansk, centru industrial care executa o comandă specială pentru flota militară sovietică. Alexei Karotin, Leonid Slavin și Kirill Rostovțev, lucrători ai serviciului de contrainformații sovietic, primesc misiunea să stabilească motivul deplasării lui Otto Grün. Și, din treaptă în treaptă, ei dau de firul unei afaceri complicate. Bănuielele cad asupra lui Gheorghii Karlovici Wehrman, juriconsult la „Exporthleb” și asupra inginerului Șevțov, acesta din urmă fiind chiar demascat ca transmitător de documente secrete.

Mefisto îl ispitește pe Faust

Prilejul mi l-a oferit Slavin. A venit seara târziu la hotel, într-o dispoziție excelentă și m-a întrebat:

— Îmi permiteți să raportez?

— Ce vrei să-mi spui?

— Voiati să știți cu cine mă întâlnesc. Natașa Gmir mi-a făcut cunoștință cu o prietenă de-a ei, pe nume Raia. Din vorbă în vorbă am aflat că lucrează la șantier. Este desenatoare. N-ar fi exclus să ne fie de folos — mi-am spus — și am început să o înconjur de atenție, să-i fac complimente...

— Îmi închipui că în interesul cauzei, nu? — am întrebat ironic.

— Bineînțeles, Alexei Alexeici. Și știți ce am aflat? Că Raia este cea mai bună prietenă a...

— Ritei Lazenko — am intervenit, tăindu-i elanul.

— Exact. O cunoașteți, deci, pe Raia Levandovskaia? Dealtminteri, era și fiirec. Când a depistat-o pe Rita, Kirill n-ar fi putut trece cu vederea pe cea mai bună prietenă a ei. Și cum vă spuneam, i-am dat întâlnire. Dar nu știam unde să merg cu ea. În orașul asta n-ai unde să te plimbi. S-o duc la cinema? N-aș fi vrut. La teatru? Era plecat în turneu. La un salon de dans? N-aveam chef. Dar m-a scos din încercătură chiar Raia.

— „Lionea — mi-a spus ea — o să facem o vizită unei femei minunate, în casa căreia se adună o societate deosebită, cum n-ai mai frecventat tu până acum! Într-adevăr, Alexei Alexeici, de când mă știu nu m-am aflat într-o asemenea ambianță. Stururi trase, semiobscuritate; doar un bec slab pâlpii sub un abajur albastru. Divan, covoare de jos până sus. În încăperea plutea un parfum oriental. Curat „Fintina din Baccisarai” sau „Răpirea din serai”. Ne-a întâmpinat stăpina casei. O adevărată antichitate.

— E chiar atât de frumoasă?

— Nu mă refer la înfățișare, ci la vîrstă. E trecută de patruzeci de ani. Dar asta nu-i nimic. Se fardează mult și arată destul de bine. Are mîna fină, cu o mulțime de inele. Când am intrat în casă fuma o țigară lungă, un exemplar adus de peste mări și țări. Tocmai din Egipt. Pe masă se afla o cutie mare, împodobită cu hieroglife și arabescuri și încărcată cu țigări dintr-astea. Am fost prezentat apoi mușafirilor, numai doi la număr: o fată foarte frumoasă, despre care Raia mi-a spus mai târziu că tatăl ei a fost amiral și un individ cu mustați — se pare un avocat din oraș. N-am izbutit să-mi dau seama pe cine curta, pe Evghenia Andreevna sau pe fată.

— Evghenia Andreevna este gazda?

— Da, Evghenia Andreevna Kurnatova-Borjik. Vă place numele?

— Mda. Sună bine!

— Și încă cum! Dar să trecem mai departe. Au pus patefonul. O muzică grozavă. — Și Slavin începu să fredoneze.

— Vertinski? — am întrebat.

— Nu numai asta. — Și continuă să cînte însuflețit.

— Oprește-te, nu răcni așa! Deci și Leșcenko?

— Și mulți alții. Nu le mai rețin numele. Toți emigranți. Discurile sînt fabricate de firma „Columbia”.

— Cunoaștem firma asta...

— Eu abia atunci am auzit despre ea. Despre ce vorbeau? Despre traiul îndestulat din timp de pace și despre viața minunată care se duce și acum în alte țări. Aluzii, reproșuri... Pe scurt, Alexei Alexeici, e o societate foarte interesantă, după părerea mea. Merită să o studiezi îndeaproape. Pun capul că cei care o frecventează au legături cu străinătatea. Miroase a contrabandă și a încă ceva. Să mergem împreună acolo. Ce spuneți?

— Crezi că poate avea vreo legătură cu povestea noastră?

— N-aș putea spune precis. Dar cine știe? De ce să pierdem o șansă? Și apoi, Alexei Alexeici, de ce să nu îmbinăm utilul cu plăcutul? Liuda este atât de frumoasă!

— Liuda?

Desen de I. Blioh

— Da, Liuda Gulkevici, fiica amiralului. Dacă ați vedea-o! Ce siluetă, ce picioare! Dar capul! Leit Mary Pickford!

— Un lucru nu înțeleg, vrei s-o schimbi pe Raia cu Liuda?

— Nu-i vorba de mine, Alexei Alexeici — rosti înciudat Slavin. — La dv. mă gîndesc...

— La mine?

— Ei, da, nu sînteți deloc bătrîn...

— Mulțumesc, prietene!

— Vorbesc serios. Sînteți necăsătorit și ar fi firesc să vă mai distrați puțin. Cu atât mai mult cu cît puteți aduce și un folos cauzei.

— La te uită! Mefisto în persoană... Dar de ce l-ai ales tocmai pe șeful tău pentru rolul lui Faust?

— Ei, ce ziceți? — mă întrebă el într-un târziu.

— Să mă mai gîndesc.

*) Actriță de film americană, celebră în epoca cinematografului mute.

— Alexei Alexeici, vreau să vă spun un lucru care o să vă spulbere îndată în doielile.

— Dă-i drumul!

— Știți unde locuiește madam Kurnatova-Borjik?

— Unde?

— Pe Bolșaiia Morskaia nr. 10. La doi pași de casa de la nr. 4, care a ars... Și locuiește acolo de mult...

— Ah. Ești un actor desăvirșit. Trebuie să recunosc. Dar cu asta ar fi trebuit să începi.

— De ce? Legile psihologiei și re-

Cînd am intrat, nu Raia (cum ar fi fost mai firesc) ci Slavin, cu aerul unui vechi prieten al casei, mă prezentă gazdei drept economist venit din capitală. Arăta bine, într-adevăr, această femeie, despre care se putea spune că era o „brunetă focoasă”. I-am sărutat virfurile degetelor, lucru la care am observat că nu se așteptase, și mi-am atras deîndată bunăvoința ei. Evghenia Andreevna mă prezentă celorlalți mușafiri. Printre ei se afla și o tinăra foarte frumoasă: înaltă, zveltă, cu păr lung căzîndu-i, drept, pe umeri și cu o rochie elegantă de culoare verde. La un moment dat fata pași hotărîtă spre mine, îmi întinse mîna bărbătește și rosti:

— Nu-mi plac mofturile ceremonioase. Mă numesc Liuda Gulkevici. De altfel, trebuie să știți că tatăl meu a fost amiral în armata țaristă. — Vorbea pe un ton provocator. — Nu te deranjează lucrul ăsta? — Avea o voce joasă și ochi întunecați, scrutați.

— De ce?... De fapt, ca să fiu sincer nu prea mă simțeam la largul meu.

— Nu minți! — rosti aspru Liuda. — Pe foarte mulți îi pun în încercătură.

— Pe mine nu — am răspuns grav, privind-o drept în față. Neobișnuită fată! Și ce frumoasă: ochi migdalați, nas drept, fin, gură mare, piele mată și nici urmă de fard.

La un moment dat avocatul eu mustați — nu-i reținusem numele — a schimbat placa la patefon. Toți ascultau tăcuți, reculeși. Aveam impresia că mai era așteptat cineva, căci gazda nu ne invita încă la masa aranjată cu gust, împodobită cu sumedenie de sticle și pahare sclipitoare. Dar Evghenia Andreevna nu putea să tacă prea mult timp.

— Sînteți venit de curînd la noi, Alexei Alexeici? — mi se adresă ea zîmbind.

— De cîteva săptămîni. Fac parte dintr-un grup științific care va rămîne mai multă vreme pe aceste meleaguri. Leonid Borisovici, bunăoară, se interesează de istoria orașului iar eu mă ocup de probleme economice, studiez amplasarea forțelor de producție.

— Trebuie să fie o muncă interesantă — rosti Evghenia Andreevna.

Discuția noastră despre știință se opri, însă, aici. Zbirnii soneria și Evghenia Andreevna, luminîndu-se la față, se îndreptă iute spre hol. Imediat se iviră în cadrul ușii o femeie bine făcută și un bărbat înalt, elegant.

L-am recunoscut imediat și nu prea mi-a venit la îndemînă. Ba nu, dimpotrivă, m-am bucurat. Era Gheorghii Karlovici Wehrman în persoană. Și el și-a amîntit de mine, așa încît ne-am salutat ca niște cunoștințe vechi.

— Plăcută întâlnire — rosti Wehrman degajat. — Lena, îți prezint pe...

— Alexei Alexeici Karotin — l-am venit în ajutor.

— Un excelent sportiv — continuă el. — Cu mare greutate l-am bătut la o partidă de tenis.

— Sînteți prea amabil, Gheorghii Karlovici — am ripostat, în timp ce stringeam mîna soției lui.

O secundă mi s-a părut că în amabilitatea lui Wehrman se simțea oarecare prudență. Așa să fi fost oare? Sau poate era de vină numai simțul meu de observație prea ascuțit. Cine știe? În orice caz, căutam să mă port cît mai simplu și mai firesc.

— La masă, la masă! — ne pofți, amabilă, Evghenia Andreevna.

După ce se așezară doamnelor, bărbatii începură să-și aleagă și ei locurile. Liuda se instală pe un scaun și puse mîna și pe cel de alături, în semn că era rezervat, apoi mă privi atent,

V. Ișimov și A. Lukin

(Continuare în pag. 11-a)

CINEMA

Umbrele
strămoșilor uitați

În 1964, la centenarul nașterii scriitorului ucrainean Mihailo Koțiubinski, compatrioții săi cinești i-au omagiat memoria ecranizând o admirabilă năvelă: „Umbrele strămoșilor uitați”. Așa s-a născut un film foarte frumos, care în cei aproape doi ani de existență a fost distins cu câteva premii.

„Umbrele strămoșilor uitați” este o poveste de dragoste între un nou cuplu de Romeo și Julieta, plasați în decorul de o frumusețe primară al pământului huțului. Narațiunea — atât cea literară cât și cea cinematografică — are un pronunțat caracter folcloric, care ne dă sentimentul că asistăm la depănarea unui basm tragic născut în sinul poporului și transmis din generație în generație.

A fost odată un sat cu oameni fru-

vintului. Din clipa aceea va începe de fapt și drumul lui spre moarte, pe care nu-l va stăvilii nici căsătoria cu frumoasa Palagna — dimpotrivă, îl va grăbi. Fiindcă Ivan nu o poate iubi pe Palagna. În sufletul lui nu mai începe alt sentiment, așa cum nu l-ar putea încăpea în piept altă inimă.

Această poveste de dragoste este înscrisă într-un admirabil material etnografic despre huțului din regiunea Verhovina, care apar în film cu costumele obiceiurilor, tradițiile, cîntecele lor.

Și acum despre culoare. Aceasta este un element important al „Umbrelor strămoșilor uitați”, căruia îi potențează enorm frumusețea. Autorii nu o folosesc numai pentru a reda adevărul exterior al lucrurilor și personajelor, ci îi valorifică resursele narative, o ridică de la condiția de simplă ilustrare la rangul de mijloc de exprimare psihologică. Culoarea completează ceea ce dialogul lasă în suspensie (filmul are în genere foarte puțin text). După moartea Maricikăi, de exemplu, autorii alungă superba policromie prezentă în floriturile bogate ale portului huțului, în miile de detalii ale naturii de munte, inun-

a ajuns cu Armata Sovietică pînă la Bratislava, trecind, printre alte localități, și prin Banska-Bystrica transformată în ruine unde, peste șaptesprezece ani, avea să joace în coproducția sovieto-cehoslovacă „Cîntece întrerupte”.

După sfîrșitul războiului, scăpat viu și nevătămat din focul lui ucigător, Otar Koberidze s-a apucat cu pasiune de muncă. Fără a părăsi teatrul, el s-a consacrat cu predilecție cinematografului. A jucat în peste douăzeci de filme, care i-au dat ocazia să creeze o amplă galerie de personaje. A fost astfel războinicul Mahmud, care în ciuda vieții dure și-a păstrat mindria și demnitatea („Mamelucul”); juristul flegmatic și inteligent din „713 cere aterizarea”; opricinicul impetuos al țarului Ivan cel Groaznic din „Logodnica țarului”; tînărul văduv Dato din „Copiii altelei”; ofițerul italian din filmul lui De Santis „Italianii, oameni de treabă”; imblinzitorul din ultimul film al lui Koberidze „Azi, program nou”, recent terminat.

Acestor eroi și altora, pe care nu i-am citat, li se adaugă personajul principal din comedia „Lampa lui Aladin”, Don Juan din filmul-operă „Oaspetele de piatră” și rolul autorului din ecranizarea poetică a povestirii a lui Saint-Exupéry, „Micul prinț”, la care lucrează acum.

TEATRU

Moartea lui
Ivan cel Groaznic

Literatura rusă a acordat o constantă atenție figurii lui Ivan cel Groaznic. Mulți scriitori s-au simțit atrași de această personalitate puternică, contradictorie și istoricește complexă care, de altfel, a fost izvorul unor dispute îndelungate. Istoricul Karamzin, care îl caracteriza pe țar ca pe o enigmă plină de contradicții, scria: „Cu toate explicațiile speculative, caracterul lui Ivan, erou plin de virtuți în tinerețe, tiran singeros și nepotolît la maturitate și la bătrînețe, rămîne pentru mine o enigmă”.

În această dispută, un punct de vedere dezaprobat față de anumite laturi ale personalității lui Ivan cel Groaznic a fost exprimat în nuvela lui A. K. Tolstoi „Cneazul Serebriani” și în tragedia sa „Moartea lui Ivan cel Groaznic”.

Piesa, de o venerabilă vîrstă seculară, a fost montată recent pe imensa scenă a Teatrului Central al Armatei Sovietice, pe care directorul acestuia, cunoscutul actor și regizor Andrei Popov, a comparat-o cu un poligon de artilerie.

Dimensiunile scenice uriașe s-au dovedit un cadru ideal pentru ampla desfășurare de forțe pe care o implică tragedia „Moartea lui Ivan cel Groaznic”. Cu toate acestea, autorul spectacolului, regizorul B. Heifiț a evitat cu grijă monumentalismul în montarea sa.

Personajele sînt dezbrăcate de hainele de paradă. Boierii poartă vestimente simple, austere, fără însemne aristocratice. De altfel, întreaga lor comportare e sub cerințele rangului: beau și mîncă fără măsură, ba din cînd în cînd se și încaieră.

Iar deasupra boierilor, deasupra mult încercatei Rusii, domnește țarul, a cărui figură a fost bogat oglindită în istoria teatrului rus și sovietic. Respectînd spiritul piesei, Teatrul Central al Armatei Sovietice propune o tratare proprie, interesantă, fără a aspira la multilateralitate istorică. Țarul Ivan este și el dezbrăcat de hainele de paradă și o dată cu ele e dezbrăcat și de măreție. Andrei Popov, interpretul rolului titular, joacă un fel de mujiț deosebit, învîțat și înzestrat cu o inteligență ieșită din comun (se știe că Ivan cel Groaznic, cu toată cruzimea, desfrîul și despotismul lui, a fost nu numai un strateg remarcabil ci și un om destul de instruit pentru vremea lui, „un bărbat cu o minte ascuțită” — cum îl numeau contemporanii), cu o voință și cu vicii ieșite și ele din comun, un mujiț strict de puterea îndelungată, lipsită de control și de limită, exercitată asupra oamenilor. În acest sens, Popov nu face deosebire între țar și boierii din jurul lui căutînd rădăcinile comune ale acestei psihologii cumplite, conform căreia totul este îngăduit: să ucizi, să exilezi, să rețezi pletele tradiționale, să-ți omori propriul copil.

În concepția regizorului și a actorului, această tratare are ca scop îndepărtarea aurei de legendă de deasupra capului încoronat al țarului. Ivan este, la urma urmelor, un muritor obișnuit, pe care autocrația, puterea fără limită de care a beneficiat în viață, nu-l pot totuși scăpa de sub controlul implacabilelor legi omenești.

TURNEE

Băiatul din Colorado

Tînărul cîntăreț american Dean Reed, foarte popular în patria sa și în America Latină, se află în turneu în U.R.S.S.

Prezentîndu-l publicului la o conferință de presă, scriitorul Boris Polevoi a spus:

„Dean Reed este un uimitor cîntăreț al zilelor noastre. Om din popor, el știe să înțeleagă sufletul oamenilor și în special al tinerilor”.

Născut în statul Colorado, Reed a fost întîi cow-boy, ca mulți băieți din ranch-urile vestice. Colindînd cu căi cîmpile întinse, el cînta vechi cîntece populare americane. Dar nu s-a consacrat muzicii, ci s-a înscris la Universitatea din Colorado, hotărît să se facă meteorolog. Avea, însă, nevoie de bani pentru taxe și a început să cînte, acompaniîndu-se la ghitară. În 1959 a fost invitat la Hollywood, unde a înregistrat primele discuri. De acolo a plecat în turneu în Brazilia, Argentina, Chile, Peru. A învățat la perfecție spaniola și și-a înscris în repertoriu cîntece latino-americane. Într-o zi, a abandonat ghitară și s-a mistuit în jungla braziliană. A trăit o vreme acolo, cu indienții, iar cînd a reapărut a scris o carte foarte interesantă despre viața lor.

Dar aceasta este numai o latură a activității lui Reed. Cealaltă latură a fost marcată de Congresul partizanilor păcii de la Helsinki, care i-a deschis un nou orizont. După ce s-a întors de la Congres, fasciștii din Buenos Aires — unde Reed se stabilise între timp — au încercat să-i incendieze casa, i-au ciuruit pereții cu mitraliera.

Dar nimic nu l-a putut speria pe Dean Reed, artist cu o înaltă ținută civică, luptător cu versul pentru drepturile și libertatea oamenilor (Reed a protestat categoric împotriva intervenției americane în Vietnam, atrăgîndu-și mînia Departamentului de Stat al S.U.A.), nimic nu l-a putut distruge popularitatea. Cînd a plecat în U.R.S.S., a fost condus în port de mii de admiratori!

Tatiana Bestaeva în rolul Palagnei

moși și mîndri, zgîrciți la vorbă, izolați de distanțele montane, închiși în micul lor univers de sărăcie și nevoi suportate cu multă demnitate. Într-o zi, vrăjmășia veche, adunată între două țărîni — Paliciuk și Guteniuk — capătă un deznodămînt tragic: bogatul Guteniuk îl ucide pe nevoiașul Paliciuk. Montaigu-ii și Capuleții huțuli se răfuiesc cu niște toporiști cu coadă lungă și suplă, instrument nedespărțit al meseriei lor de tăietori de păduri. În ziua aceea însemnată de moarte, cînd tatăl lui, agonizînd, vede un halucinant galop de cai roșii ca focul pe fundalul cerului (dar asupra utilizării culorii în acest film vom mai reveni) Ivan Paliciuk o cunoaște pe Maricika Guteniuk. Sufletul curat al celor doi copii respinge ura care-i desparte. Ei vor crește împreună în natură, pascînd oile, culegînd fructe de munte, înviind basmele cu imaginația lor aprinsă, hîrjonindu-se printre copaci. Crengile îi vor asigura, iarba li se va așterne moale și parfumată sub trupuri, apa rece și limpede îi va mîngîia și-i va înviora, pînă îi vor păzi ca niște falnici și taciturni gardieni vegetali. Iar dragostea copiilor va crește o dată cu ei — inconștient, natural, făcînd din fiecare rațiunea de existență a celuilalt.

De aceea, după moartea Maricikăi, survenită absurd, cum sînt uneori absurde întîmplările vieții, Ivan va înceta și el să trăiască în sensul plin al cu-

dînd ecranul cu un plumburiu apăsător, care exprimă durerea și destrămarea morală a lui Ivan Paliciuk mai expresiv decît orice text.

Rețineți numele autorilor: regizorul și scenaristul Serghei Paradjanov, operatorul Iuri Ilienکو și interpreții Ivan Mikolaiciuk (Ivan), Larisa Kadocinikova (Maricika), Tatiana Bestaeva (Palagna).

Iulia Scutaru

Otar Koberidze
în cîteva rînduri

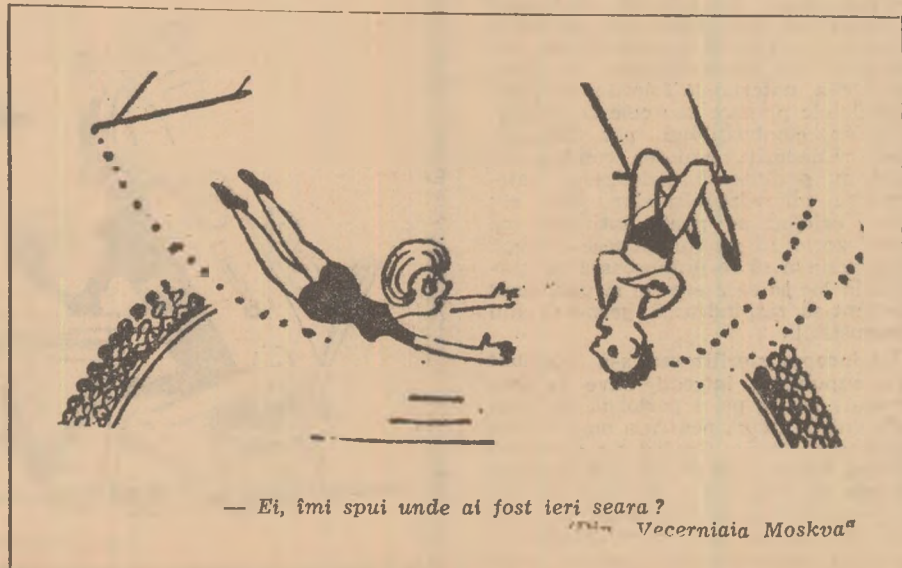
Otar Koberidze a urcat toate treptele erarhiei actoricești. A început ca figurant la Teatrul de dramă din Tbilisi și este azi o vedetă a scenei și ecranului sovietic.

El a dublat activitatea cinematografică, aproape la început, cu cea teatrală. Regizorul Nikoloz Șenghelaia l-a remarcat pe Koberidze în anonimul fi-

guratiei celui mai important teatru din capitala Gruziei și i-a încredințat primul lui rol într-un film.

Dar între debutul cinematografic și reușitele reale, care i-au adus marea popularitate de azi, s-a interpus războiul. Foarte tînărul ostaș Otar Koberidze

— Ei, îmi spui unde ai fost ieri seara?

Vecerniaia Moskva

arta

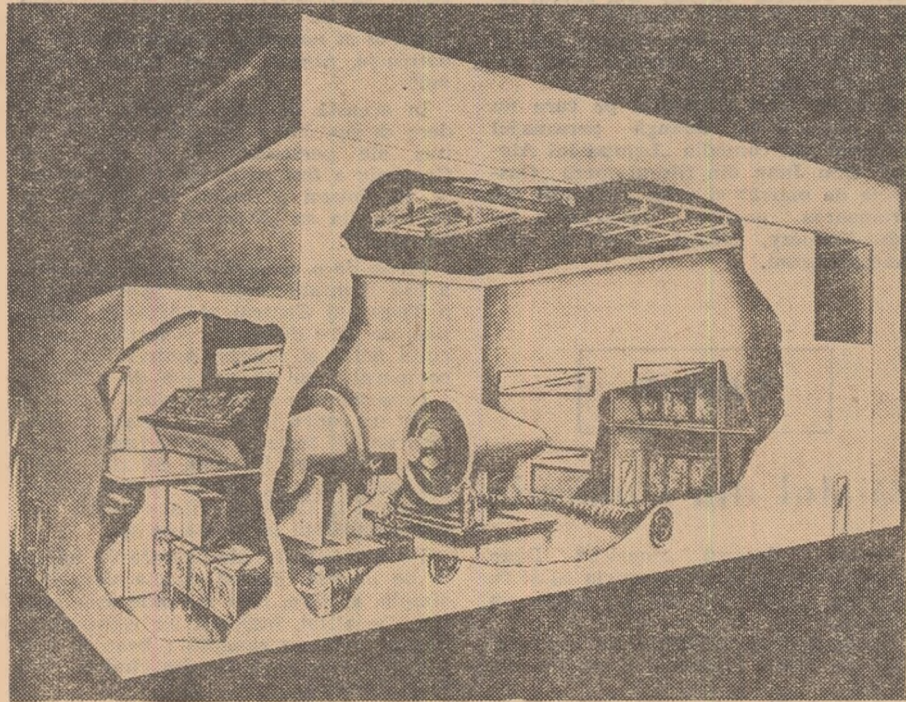
a

MICROBIOLOGIE

Pasageri clandestini în Cosmos

De ce se vorbește atât despre pericolul contaminării altor planete cu organisme vii transportate acolo de sonde, stații sau nave cosmice? În primul rând este de la sine înțeles că descoperirea unor forme de viață identice cu cele de pe Pământ ar pune în discuție problema originii lor; oamenii de știință s-ar întreba zadarnic dacă sînt autohtone sau importate. Există însă și riscuri mai mari, respectiv ca micro-

tura navei, pentru a putea folosi materiale și elemente de construcție corespunzătoare. Întregul proces cuprinde deci patru etape: alegerea sau crearea unor materiale rezistente la căldură; reducerea „încălzirii biologice” prin tratamente în timpul asamblării; sterilizarea la cald a diverselor părți constitutive și apoi a navei în totalitatea ei; închiderea ermetică a navei după ultima operație pentru a o

Costume speciale, ca de scafandru, comunicînd cu o cameră de sterilizare, vor evita contaminarea vehiculelor spațiale în stadiul de asamblare.

organismele noastre să declanșeze epidemii dezastruoase printre cele aflate eventual pe alt corp ceresc, ducînd la distrugerea lor. Lucrurile ar putea merge și mai departe. Modificarea biologiei unei planete sau introducerea vieții acolo unde nu exista pot aduce cu sine schimbări radicale ale solului și chiar ale proporțiilor de oxigen, bioxid de carbon și azot din atmosfera înconjurătoare.

Pînă recent nu se știa încă dacă aceste discuții nu sînt sterile, pentru că nu se cunoștea rezistența pasagerilor clandestini ai vehiculelor cosmice la condițiile deosebit de grele din spațiul interplanetar. Materiale biologice fuseseră lansate în baloane, rachete și sateliți, dar, fiind închise în capsule, nu suferiseră influența directă a mediului. Pînă cînd, în 1965, s-au efectuat două experiențe concludente. Un virus care atacă bacteriile, un mucegai și virusul poliomielitei au zburat scurt timp la mare altitudine într-o rachetă și, o perioadă mai îndelungată, la o altitudine ceva mai mică într-un balon. O parte din mediile de cultură nu s-au bucurat de nici un fel de protecție și cealaltă parte s-a aflat în spatele unui ecran subțire de aluminiu. Rezultatele au arătat că vidul, temperatura coborîtă și razele cosmice nu reprezintă factori mortali pentru aceste microorganisme, care au supraviețuit perfect. Astfel s-a stabilit cu certitudine că trebuie luate măsuri pentru a le împiedica să întreprindă călătoria spre alte planete.

E limpede că un vehicul spațial nu poate fi sterilizat tot atât de ușor ca un bisturiu și dificultățile nu se datoresc doar dimensiunilor. Spre deosebire de instrumentele chirurgicale, vehiculul și elementele sale posedă atât suprafețe exterioare cit și interioare, toate trebuind să fie decontaminate. În plus, multe din materialele folosite, de pildă materialele plastice sau cele izolatoare, și chiar combustibilul pot adăposti musafiri nedoriti. Arderea combustibilului nu garantează distrugerea integrală a microorganismelor din el; apoi, oricînd se poate întîmpla ca retrofuzeele să nu funcționeze corect, decît ca nava să se prăbușească pe planetă în loc să se așeze lin și prin acest accident să răspîndească germenii din combustibil.

La început sterilizarea s-a efectuat prin supunerea întregii nave la temperaturi înalte pe o perioadă de timp suficient de lungă pentru a omori toate microorganismele. Curînd s-a constatat însă că tuburile de televiziune și unele cristale din radiouri și alte aparate sînt mai sensibile la căldură decît se credea. S-a ajuns atunci la concluzia că cerințele decontaminării trebuie luate în considerare încă înainte de proiect-

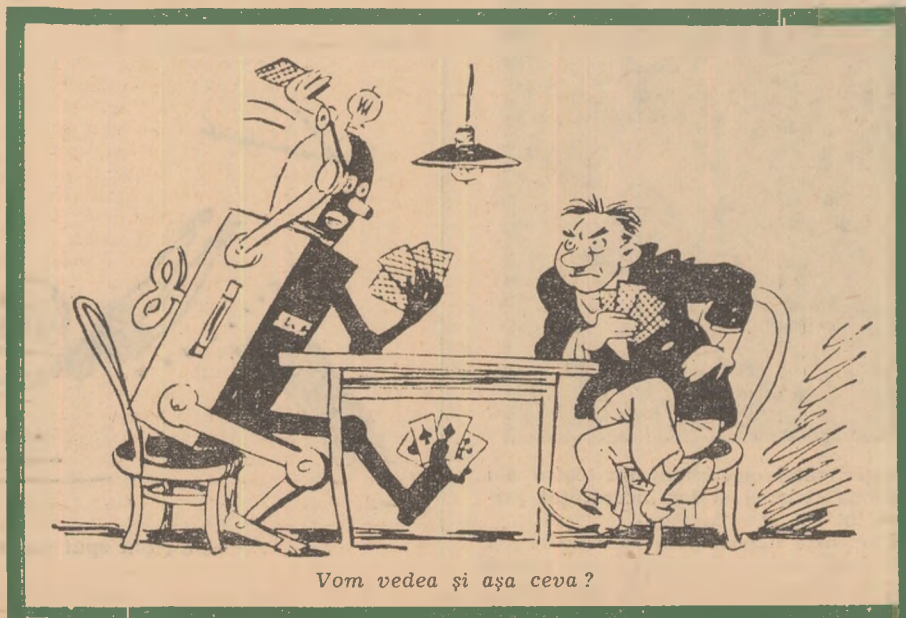
menține sterilă pînă la plasarea pe orbită.

Diferitele părți ale navei sînt produse deci în încăperi curate, fără praf, după care sînt supuse sterilizării la cald pentru a distruge microorganismele din elemente și de pe suprafață. Cînd probabilitatea de supraviețuire a germenilor este de numai 1/10 000, părțile sînt transportate într-o încăpere ultracurată unde se asamblează. E adevărat că după aceea nava mai trebuie scoasă pentru diverse probe, cu care ocazie poate fi recontaminată; dar asta se întîmplă numai la suprafață, în așa fel încît o curățire fizică este suficientă. În cele din urmă, nava este scufundată în oxid de etilen, un gaz puternic bactericid.

ANCHETĂ

Calendarul posibilului și imposibilului

Romancierii științifico-fantastici sînt destul de prudenți pentru a-și plasa

Vom vedea și așa ceva?

acțiunea producțiilor lor în timpuri și spații nedefinite. Să lăsăm fanștilor ce-i al fanștilor. O anchetă publicată în revista „Za rubejom”, la care au răspuns mai mulți savanți și specialiști, dezvăluie punctul de vedere al reprezentanților științei care, fără să se aventureze într-un viitor incert, pronosticează realizările tehnico-științifice din următoarele cîteva decenii. Răspunsurile, precizează participanții la anchetă, se referă la realizări ce decurg în mod logic din cele existente. Surprizele nu sînt, însă, excluse. Și acum, cîteva pronosticuri din cele 31 cite figurează în calendarul viitoarelor descoperiri.

1. În perioada 1966—1972 chirurgii vor practica în mod curent transplantarea organelor naturale sau artificiale.

2. Pînă în 1972 omenirea va fi în posesia unor prognoze meteorologice sigure.

3. Între 1975 și 1995 se va produce un sensibil progres în reforma teoriilor fizice, înlăturîndu-se teoriile contradictorii ale relativismului cuantic și simplificîndu-se teoria particulelor.

4. Între 1980 și 2000 vor fi folosiți în mod curent stimulatori nenarctici care vor determina modificări în caracterul și comportarea oamenilor.

5. În perioada 1980—2000 va fi realizată reacția termonucleară controlată, adică va începe producția de energie electrică prin dirijarea proceselor ce se petrec în timpul exploziei bombei cu hidrogen.

6. În ultimele două decenii ale secolului nostru se va realiza „viața în eprubetă” în forma ei cea mai primitivă — stadiul de autoreproducere a moleculei.

7. Între 1985—2015 va crește considerabil procentul de vindecare a bolilor psihice cu ajutorul preparatelor chimice și al fizioterapiei.

8. Între 1985—2000 oamenii vor căpăta imunitate împotriva tuturor bolilor.

9. 80 la sută din cei întrebați consideră că între 2000 și 2020 se va efectua stimularea biochimică a creșterii unor organe noi în corpul omenesc.

10. 60 la sută dintre savanți sînt de părere că între 1990 și 2020 va deveni posibilă simbioza „om-mașină”, adică integrarea mecanică directă dintre creier și mașina de calcul.

11. 50 la sută din experți socot că între 2000 și 2020 va fi realizată obținerea artificială a metalelor, avantațioasă din punct de vedere economic, prin producerea unor elemente chimice preuranice.

12. Același număr de oameni de știință sînt de părere că între 2010—2020 se va putea produce artificial starea letargică, ceea ce va îngădui omului să întreprindă călătorii foarte lungi.

13. Aproape toți cei întrebați afirmă că pînă în 2020 va fi imposibilă realizarea controlului asupra gravitației terestre.

14. Aproape nimeni din experți nu crede că pînă în anul 2020 unele animale superioare (mămuțe, delfini) vor putea fi învățate să execute munci necalificate.

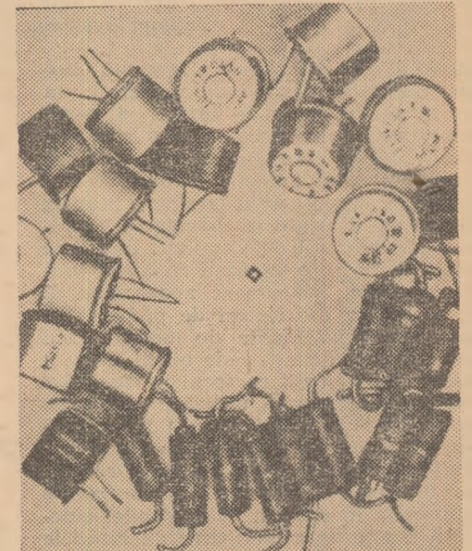
15. Toți au căzut de acord că înainte de anul 2020 nu va fi posibilă stabilirea de legături telepatice.

Știința

ELECTRONICĂ

Tranzistoarele au îmbătrînit

Un om distrat nu l-ar observa. Unul cu spirit de observație, dar neavizat, l-ar lua drept un fir de nisip. Dar acest minuscul cristal, cu laturile de 1—2 mm, e capabil să săvîrșească o adevărată minune în electrotehnică. O minune... științifică, firește, care poartă numele de schemă integrală.

Concurenții față în față: un cristal de siliciu și 20 de elemente tranzistoare

Cîndva micii radioamatori se întrecuau în a asambla din lămpi, rezistențe, condensatoare, ceva care scotea sunete și era numit cu mîndrie aparat de radio. „Al meu are patru lămpi”, „Eu mi-am făcut un „super” cu cinci lămpi” — asemenea discuții sînt azi din ce în ce mai rare. Viitorii electrotehnicieni vinează tranzistoare. Schemele integrale nu le sînt încă la îndemînă. Ei nu vor întîrzi, însă, să le descopere și atunci vor avea revelația soluțiilor elegante prin simplitatea lor.

În ce constă această simplitate? Teoretic, toate elementele schemei integrale (cu excepția antenei și difuzorului dinamic) sînt amplasate pe sau într-un cristal de siliciu, care poate înlocui (priviți fotografia) 20 de elemente tranzistoare. Spre deosebire de cele vechi, noua schemă e un tot unitar ale cărei piese, nefiind legate prin sudură, se defectează extrem de rar. S-a calculat, de pildă, că în 1960, cînd mașinile de calcul electronice funcționau cu lămpi, apărea în medie o defecțiune la 8.65 ore. În 1964, cînd lămpile mașinilor au fost înlocuite cu tranzistoare, numărul avariilor a scăzut pînă la una la 74 de ore. Anul trecut, cînd s-a făcut prima încercare de introducere a schemelor integrale în mașinile de calcul, rezultatele au fost spectaculoase: o defecțiune la 1650 de ore.

Nu e de neglijat nici costul redus al schemelor integrale.

Cel mai mare avantaj al schemelor integrale rămîne, însă, posibilitatea reducerii la minimum a dimensiunilor aparatului electronic — cam de 66 de ori — prin urmare și a greutateii.

FIZIOLOGIE

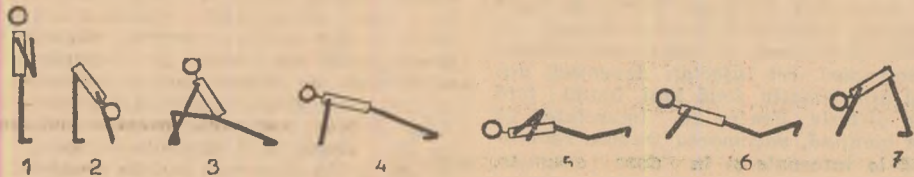
Pranayama sau Yoga?

În Vede, poemele indiene redactate în limba sanscrită care datează din cel de al IV-lea mileniu î.e.n., se găsesc o serie de prescripții de educație fizică metodice care sînt considerate printre primele apărute în lume. Încă în aceste reguli de gimnastică se conturează viitorul sistem de educație fizică indian, denumit *Pranayama*.

Tehnica exercițiilor din sistemul Pranayama — bazată pe minuțioase și îndelungate observații empirice și verificate printr-o practică multi-milenară — ține seamă în primul rînd de elementele de psihofiziologie. Se consideră, cu alte cuvinte că gimnastica respectivă dezvoltă atât calitățile fizice (forță, rezistență, coordonare etc.) cît și cele psihice (disciplină, atenție, perseverență).

Practic, sistemul Pranayama constă dintr-o serie de poziții și mișcări ale corpului, combinate cu inspirații și expirații, întretăiate de perioade de apnee (suspendare a respirației) care durează mai mult decît inspirația și expirația.

Din India, acest sistem s-a răspîndit în lumea întreagă, unde paralel cu o largă aplicabilitate în centre sportive și clinici medicale i se caută o cît mai completă descifrare a bazelor fiziologice. Rațiunea fiziologică a acestor opriri prelungite a respirației pare a fi accentuarea vidului toracic prin coborîrea diafragmei, mărirea presiunii abdominale și, ca urmare, facilitarea golirii trunchiurilor venoase din cavitatea abdominală, fapt care înlătură stagnarea singelui din abdomen. În felul acesta este favorizată o mai bună irigație sanguină a tuturor organelor

interne, precum și a sistemului nervos central.

Deși avînd principii asemănătoare cu sistemul Yoga, gimnastica Pranayama este după unii specialiști mai fiziologică decît prima, avînd avantajul că se adresează în special persoanelor care nu îndeplinesc obișnuit o muncă fizică. Interdependența dintre respirația nazală și restul organismului a fost verificată de cercetări moderne ca. de pildă, cele ale lui I. P. Dolgacev și colaboratorii asupra potențialelor electrice la om în stare normală și patologică sau ale lui A. Soulaïrac privind posibilitatea stimulării creierului și a glandelor epifiză și hipofiză prin intermediul unor reflexe nazale.

Trecînd acum la cîteva indicații concrete pentru practicarea sistemului Pranayama, trebuie să arătăm de la început că acesta constă dintr-un număr variat de mișcări, care alcătuiesc un

ciclu. Exercițiile se pot face în tot cursul zilei, dar timpul optim este dimineața, înainte de micul dejun și seara înainte de cine sau la 3 ore după ea. Imbrăcămintea trebuie să fie cît mai sumară, pentru a nu împiedica mișcările.

După 16 ani, persoanele sănătoase pot face pînă la 300 cicluri pe zi în mod gradat, adică începînd cu 5 cicluri și adăugînd cîte 2 în plus în fiecare săptămînă. Aceasta presupune, bineînțeles, practicarea regulată a Pranayamei un timp îndelungat, chiar toată viața, pentru ca rezultatele ei binefăcătoare să se mențină constante.

Pentru începători se recomandă un ciclu compus din 10 mișcări, care vor fi precedate de *gimnastică respiratorie*. Aceasta se va face după următoarea schemă: se inspiră cît numeri de la 1 la 4, se face o pauză cît numeri de la 1 la 16, apoi se expiră cît numeri de la 1 la 8. La început, pentru antrenare se respiră fără pauză, inspirînd pe o nară și expirînd pe cealaltă în mod alternativ. Apoi se respiră cu pauza prescrisă pe ambele nări. Respirația se execută lin, ritmic, continuu cîte 10—15 minute.

După acest „preludiu” respirator, se trece la mișcările propriu-zise:

1. Din poziția de drepti, cu virfurile picioarelor apropiate, se apasă brațele pe torace cu coatele indoite și palmele strîns lipite în fața pieptului. Corpul se menține încordat iar abdomenul supt. Se inspiră profund pe nas, se oprește respirația o secundă și apoi se trece imediat la mișcarea următoare.

2. Se îndoie corpul înainte complet pînă ce palmele ating pămîntul, în timp ce se expiră. Genunchii se mențin întinși, abdomenul contractat, iar capul apropiat de genunchi.

3. Se revine la poziția de drepti și după ce se inspiră profund, se întinde un picior înapoi astfel ca genunchiul și degetele lui să atingă pămîntul, iar celălalt picior se îndoie înainte cu genunchiul între brațele ce rămîn drepte. La repetarea ciclului în aceeași poziție, mișcarea picioarelor se schimbă alternativ.

4. Din poziția 3, cu respirația oprită se întinde înapoi și celălalt picior, astfel ca întreg corpul — sprijinit pe mîini și picioare — să fie pe aceeași linie cu genunchii și călcîile lipite.

5. Se lasă apoi genunchii pe pămînt, se apropie bărbia de piept și se lasă capul și pieptul pe sol. Abdomenul e supt, iar șoldurile nu ating pămîntul. Se expiră complet. Se trece imediat la poziția următoare.

6. Virfurile picioarelor, genunchii și palmele rămîn pe sol, dar brațele se îndreaptă din cot, se scoate pieptul înainte, cu spatele și gîtul îndoit iar privirea se îndreaptă în sus în timp ce se inspiră.

7. Se trage capul între brațe și mijlocul în sus, genunchii fiind întinși, palmele și tăpșile lipite de sol. Bărbia se apropie de piept, abdomenul se menține contractat iar respirația se oprește.

8. Se revine la poziția de drepti și se repetă mișcarea 3 cu respirația oprită.

9. Se revine la poziția de drepti și se repetă mișcarea 2 în timp ce se expiră ușor.

10. Se revine la poziția de drepti și se repetă mișcarea 1 în timp ce se inspiră.

După asimilarea lor, mișcările întregului ciclu se execută legat continuu fără opriri. Între ciclurile unei ședințe se poate face o pauză scurtă de cîteva secunde. În privința acomodării respirației se recomandă celor antrenați să inspire la începutul ciclului și să expire la sfîrșitul lui, sau, dacă e prea greu, să mai execute cîte o respirație în cursul mișcărilor ciclului. Cei neantrenați și debili, pot inspira și expira la fiecare mișcare.

Efectele acestui ciclu de mișcări se manifestă în timp. Ele duc la o stare de bună dispoziție, la dezvoltarea armonioasă a musculaturii corporale, în special a toracelui și abdomenului, la

remediarea insuficiențelor digestive, la normalizarea funcțiilor hepatice, splenice, renale și la activarea circulației sanguine.

Dr. E. Rozov

ECOLOGIE

Năravul din născare

Cu ce bagaj de „cunoștințe” se nasc animalele? Care sînt cele dintîi acțiuni ale lor în lumea în care urmează să se dezvolte și să trăiască? În ce mod se formează pînă la naștere aceste deprinderi elementare și ce regiuni și structuri cerebrale le determină? Toate acestea sînt probleme extrem de dificile la care încearcă să răspundă astăzi biologia și psihologia. Dezlegarea lor este de mare însemnătate pentru înțelegerea modului cum se va desfășura mai departe evoluția, învățarea și formarea comportamentului complex la organismele mature.

Multe animale vin pe lume gata „mature”, capabile să se orienteze singure în lumea înconjurătoare. Iată, de pildă, un pui de focă nou născut. El știe să înoate, să se scufunde sub apă și să se cațere pe bucățile de gheață, întocmai ca părinții lui. Prin urmare, se poate spune că el posedă un bagaj de cunoștințe, fără de care nu ar putea exista, fiind capabil de acțiuni corespunzătoare cu condițiile în care se va dezvolta ulterior.

Se pune, firește, o întrebare: cînd a reușit puiul de focă să dobîndească aceste cunoștințe? Părerile oamenilor

Cînd va crește, va uita această lecție de tandrerie

de știință în această chestiune sînt împărțite. Unii socotesc că formele de comportament innăscute sînt determinate de întreg codul genetic și se formează paralel cu formarea structurii animalului. Dar confirmarea acestei ipoteze ar putea-o da numai un studiu genetic aprofundat. Al doilea grup de cercetători socotesc că aici joacă un rol important exercițiile din perioada dezvoltării embrionare. Dar atît unii cît și ceilalți sînt de părere că comportamentul innăscut este determinat de condițiile și mediul în care se dezvoltă organismul tînăr, deci de ceea ce se cheamă ecologie.

Să nu credeți însă că evoluția animalului se încheie în perioada embrionară. „Învățătura” continuă și mai tîrziu în sensul că pe de o parte animalul capătă diferite reflexe condiționate, pe de altă parte i se trezesc unele forme de comportament innăscute, așa numitele instincte. Căteii, de pildă, nu reacționează la carne pînă în a douăzeci-a zi de la naștere, chiar dacă sînt foarte flămînzi. După acest termen, însă, animalul tînăr, deși crescut pînă atunci exclusiv cu lapte, începe să a dulsece carnea. Se formează, prin urmare, instinctul animalului matur, ai cărui strămoși au fost fiare.

Există însă și situații contrarii. Miei, de pildă, își urmează în primele zile pas cu pas mama, imitînd mișcările păscutului. Dar ei nu rup nici măcar un firicel de iarbă, ci doar „exersează” în vederea viitoarei hrăniri independente. Ce se întîmplă cu un miel „neinstruit”, ținut încă de la naștere izolat și hrănit din biberon circa șase luni numai cu lapte. Acest miel nu va fi capabil să

se hrănească cu nutreț și să pască, pentru că mecanismul imitației nu a fost folosit și astfel nu i s-a format comportamentul caracteristic. Modificări în comportamentul animalului sub influența mediului pot fi observate la toate nivelurile de evoluție a lumii animale, la păsări, pești, insecte.

Iată de ce nu în zadar oamenii de știință studiază perioada cea mai timpurie și mai „sensibilă” în dezvoltarea animalelor cînd se formează primele legături cu mediul exterior, așa numita perioadă de „întipărire”. Cunoașterea ei va putea fi folosită și în activitatea practică a omului, de pildă, în organizarea învățămîntului. Cel mai mare interes îl prezintă perioada de formare a vorbirii la om. Se știe că copiii asimilează foarte repede un număr considerabil de cuvinte. Dacă nu sînt obligați să cunoască și gramatică ei sînt capabili să învețe deodată mai multe limbi. Observațiile au arătat că copiii din regiuni cu mai multe naționalități își însușesc admirabil cîte două-trei limbi.

Perioada de formare a legăturilor cu mediul exterior poate fi folosită și în crearea de însușiri noi în organismele în dezvoltare ca, de pildă, rezistența la frig.

BOTANICĂ

Cum circulă seva?

Una din problemele ridicate în fața botaniștilor din cele mai vechi timpuri este cunoașterea modului în care substanțele organice, în speță seva, circulă prin tuburile perforate ale țesutului vegetal. Aceste probleme, specialiștii în fiziologia plantelor i-au putut da un răspuns abia în zilele noastre.

Pentru a putea urmări traiectul sevei, deci a-i cunoaște circuitul în interiorul unui arbore aflat în condiții naturale și nu experimentale, ei au apelat la aphide, niște mici insecte care folosesc seva arborilor drept hrană. Spre deosebire de alte insecte, aphidele dispun însă de particularitatea de a abandona în interiorul arborelui micul stilet cu care înțeapă. Stiletul, care devine astfel un fel de conductă între tuburile perforate ale plantei și exterior, permite sevei să se scurgă picătură cu picătură. „Puncția”, de o precizie uimitoare, înformează mai bine ca orice altă prelevare făcută de mîna omului.

Rezultatele obținute în urma experiențelor au permis clasarea plantelor potrivit produselor formate în cursul fotosintezei. Astfel, aproximativ cincizeci de specii din familia leguminoaselor nu dispun, în materie de zaharuri, decît de zaharoză, în timp ce altele conțin verbascoză, stachioză, zaharoză și rafinoză. Prelutindenii, exudatele cuprind alcooluri ale zaharurilor.

În afară de compoziție, exudatele obținute în urma înțepăturii aphidelor oferă amănunte și asupra circulației acestor produse ale fotosintezei. Stiletul unei aphide pătrunde cu precizie doar într-un singur tub perforat, cu un diametru de 20—30 micrometri și o lungime de 0,4 mm. Or, tubul acesta pare să fie în mod continuu umplut, de 304 ori pe secundă, cu o soluție puternic concentrată în zahăr. Și, se pare, tocmai frunzele sînt acelea care controlează, printr-un procedeu metabolic, acest du-te-vino al substanțelor fotosintetizate. Fenomenul este, de altfel, dovedit de experiențele de defoliere: la numai cîteva ore după defrunchirea unui arbore, circulația sevei se încetinește. Specialiștii în fiziologia plantelor socotesc că aceste migrații ale sevei dau naștere la procese enzimatice.

Poșta medicului

TUDOREL V. — București: Vă recomandăm să vă adresați Clinicii de dermatologie de la Spitalul dermato-venerean Nr. 10, Calea Șerban Vodă 216.

COSTY — Iași: Din informațiile noastre, asemenea operații nu se fac încă la noi în țară. De altfel și în străinătate ele se află deocamdată în faza experimentală.

EMYL FLOROIU — București: 1) Rețetele pe care le prescriem la această rubrică pot fi efectuate ca atare la orice farmacie. 2) Nu cunoaștem titlul cărților solicitate. Cercetați fișierul Bibliotecii Academiei sau al Bibliotecii Centrale de Stat din Capitală. 3) Preparatul se numește chiar... Antirid.

MARIO — București: Am citit cu multă atenție lunga dv. scrisoare. Considerăm că este vorba de o tulburare de natură psihică. Caracterul ei subtil și complex face ca într-adevăr vindecarea să fie deosebit de anevoioasă. Trebuie să recurgeți la serviciile unui neuropsihiatru (adresați-vă în acest sens Spitalului Nr. 9, Sos. Bercei 10 din Capitală) și să aveți încredere că până la urmă lucrurile se vor aranja.

NEGREANU IULIUS — București: O bibliografie despre culturism am dat la această rubrică în nr. 35/1966. Cercetați colecția revistei.

LORETA — Rm. Vilcea: Iată explicația termenilor despre care ne întrebați: **tahicardie** — accelerarea ritmului bătăilor inimii (de la gr. tachys — repede și cardia — inimă), **senilitate** — bătrânețe prematură (de la lat. senilis — de la senex — bătrîn), **algie** — dureri (de la gr. algos — durere), de aci **artralgie** — durere articulară, **mialgie** — durere musculară, **nevralgie** — durere de-a lungul unui nerv etc.; **biopsie** — examinarea la microscop a unui fragment de țesut viu (de la gr. bios — viață și opsomai — voi vedea).

I. SIMIONESCU — Tirgoviste: 1) Faptul că uitați ce visați nu are o semnificație patologică. Visele se pot uita după unii din cauza slabei intensități cu care s-au prezentat, după alții din cauza lipsei de asociații dintre imaginile incoerente, absurde, iar după alții din cauza schimbării sensibilității organice în stare de veghe; imediat ce ne-am trezit, senzațiile acaparează întreaga atenție, încât puține imagini subconștiente se mai pot menține în lumina conștiinței ce se trezește. 2) Oniroanaliza nu poate constitui decît (eventual) o metodă complementară de diagnostic medical.

OVIDIU — Aiud: 1) La tratamentul foarte complex și competent recomandat, ne este greu să mai adăugăm ceva prin corespondență. **Nevroza dv. astenică** este secundară Basedowului. Întrucît dăunează sănătății, pe baza recomandărilor comisiei de expertiză a capacității de muncă, veți putea fi scutiți de serviciu de noapte. 2) Împotriva mătreții și căderii părului, rezultate bune dau fricțiunile cu Bromocet, soluție 1—2%, la rădăcina părului.

M. P. — Comarnic: 1) Pentru transpirația pielii păroase a capului se utilizează: Rp. Acid salicilic 3 g, acid boric 5 g, acid tanic 5 g, formalina 1 g, alumini 2 g, talc 85 g. 2) Pentru reumatism cronic, stațiunile balneare cele mai indicate sînt: Herculan, Govora, Baza. 3) Împotriva durerilor reumatice și pentru întărirea rădăcinii părului, vă recomandăm Romavit 4—5 comprimate pe zi, cîte un comprimat la 3 ore interval; înaintea meselor, timp de 1—2 luni.

PAVEL ȘTEFAN — Brașov: Consultați un endocrinolog, întrucît presupunem că este o melanodermie de natură endocrină.

C. GULIA — Tirgoviste: **OPTIMIST — București, MIHU NICOLAE — Ajud:** Răspunsurile la primele dv. scrisori au fost publicate, ce-i drept cu întârziere, din cauza abundenței de corespondență din ultimele luni.

N. G. — Craiova: Citiți răspunsul dat sub MARIA — Lipova, în nr. 37 din „Veac nou”.

B. GH. — Tirgu Jiu: După toate probabilitățile, tulburările semnalate se datoresc pe de o parte actualului dv. regim de viață, cît și consumului de sedative (pasinal, carbaxin, nervatil etc.), impus de tensiunea neurogenă. Părerea noastră este că, revenind la o viață normală, fenomenele de inhibiție — avînd o cauză nervoasă — vor dispărea de la sine. Dat fiind că tratamentul uzual recomandat de medici nu a dat rezultate, este mai bine să renunțați la orice altă medicație.

Examen oftalmologic

IGIENA

Oboseala și odihna

Munca, în general, are o influență pozitivă asupra organismului stimulînd toate funcțiunile lui și creînd senzația de bună stare și de forță. La îndeplinirea unei munci fizice, de pildă, nu iau parte numai mușchii care execută munca respectivă, ci întregul organism și întregul sistem nervos central, care conduce și coordonează activitatea tuturor organelor.

Dacă o muncă oarecare este prelungită peste un anumit „prag” (care variază cu forța fizică a fiecărui om) apare starea cunoscută sub numele de oboseală. Oboseala este, deci, un fenomen normal, fiziologic și nicidecum un proces patologic, cum e considerată adesea. Manifestările oboselei variază după felul muncii executate. Astfel, în muncile fizice grele, oboseala se manifestă prin dureri musculare, accelerarea respirației și a pulsului, scăderea atenției etc. În muncile fizice ușoare, dar de lungă durată, precum și în munca intelectuală, oboseala e resimțită ca o senzație de greutate în tot corpul, toropeală, greutate în procesele de concentrare și gândire, dureri de cap.

Cum poate fi înlăturată oboseala și păstrată capacitatea de muncă? O mare importanță în combaterea oboselei o are ritmul muncii. Dacă se lucrează mai puțin în primele ore ale zilei sau în primele zile ale săptămîinii, atunci este firesc ca spre sfîrșitul zilei sau al săptămîinii să se depună un efort crescut și să apară o oboseală mai accentuată. Cînd acasă se respectă un ritm de muncă rațional, uniform, în tot timpul perioadei de lucru, nu apar semne de oboseală sau acestea sînt minime.

Un alt factor care contribuie la combaterea oboselei îl constituie respectarea unor pauze în timpul muncii. De exemplu, la muncile care se execută în picioare este necesară cîte o pauză de 10 minute la 2 ore, în care să se stea pe scaun.

Poziția incomodă poate mări fenomenele de oboseală. Un scaun de lucru prea înalt sau fără rezemătoare, luminatul și ventilația necorespunzătoare din punct de vedere igienico-sanitar, pot favoriza apariția prematură a oboselei.

Dar, combaterea oboselei nu se limitează la respectarea unor reguli igienice în timpul muncii, ci și în viață. Viața regulată și ordonată, respectarea orelor de somn și repaus sînt alți factori care ajută la înlăturarea oboselei.

În ce privește repausul, rețeta cea mai bună este cea cunoscută sub numele de **odihnă activă**. Aceasta este adevărata odihnă folositoare organismului și nu cea caracterizată prin lipsa totală de activitate. Cum se poate realiza practic? Începînd cu lecturi și audiții muzicale și sfîrșind cu sport, spectacole, excursii ș.a.m.d.

De asemenea, o **alimentație** din care să nu lipsească principiile de bază cum sînt carnea, zarzavaturile, dulciurile, fructele, contribuie efectiv la mărirea capacității de muncă și la combaterea

oboselei. Există prejudecata că alcoolul duce la dispariția oboselei. De fapt, după o scurtă perioadă stimulatorie, alcoolul provoacă repede apariția oboselei. De aceea excesul de alcool și chiar de tutun determină instalarea mai rapidă a oboselei.

Adesea, medicii sînt solicitați să prescrie un tratament medicamentos împotriva oboselei. Oboseala nefiînd o stare de boală (a nu se confunda cu surmenajul fizic sau nervos) nu putem concepe că ea trebuie tratată și vindecată. Singura medicație este odihna.

Dr. Iuri Artemiev

PROFILAXIE

Vaccinarea antidifterică

Vaccinarea antidifterică aplicată corect și integral poate asigura premisele de dispariție a difteriei. Imunitatea activă, artificială, obținută prin vaccinare și revaccinare cu anatoxina difterică, determină după P. F. Zdrovovski imunizarea a 90 la sută din copii.

Anatoxina difterică, preparată după metoda savantului francez Ramon în toate țările unde se aplică, este complet inofensivă, cei injectați devenind, după aproximativ două luni, imuni față de difterie. Pentru ca imunitatea să se mențină, vaccinarea trebuie reinnoțită la intervale și în doze anumite.

Contraindicațiile vaccinării antidifterice sînt: bolile infectocontagioase acute, tuberculoza activă, tulburările gastro-intestinale, bolile singelui, diabetul zaharat, cardiopatiile decompensate, stările alergice, diateza exudativă cu leziuni ale pielii, spasmofilia și leziunile distrofice grave. Contraindicațiile trebuie bine justificate, deoarece excesul de „contraindicații” față de vaccinare poate constitui o cauză a „golurilor” în imunizarea artificială antidifterică.

Reacțiile locale și generale după vaccinare sînt inexistente la copiii mici și se întîlnesc într-o proporție de 12—15 la sută la adulți. Ele nu prezintă nici o gravitate și nu pot constitui motive care să împiedice vaccinarea.

Vaccinarea antidifterică reprezintă — ca și alte imunizări artificiale — o operațiune tehnică revenind unor instituții medicale. Dar, pentru ca acțiunea să reușească pe deplin, este necesar un sprijin puternic de masă, în primul rînd din partea acelor colabo-

ratori de nădejde, prezenți oricînd se aplică măsuri importante de medicină preventivă: activiștii sanitari voluntari. De altfel — și desigur în interesul întregii populații — prezentarea la vaccinare este obligatorie prin lege.

Dr. G. Udințev

E BINE SĂ ȘTIM

Izolarea bolnavului contagios

Cel mai nimerit mijloc pentru îngrijirea cuiva care suferă de o boală molsitoare este spitalul de boli contagioase. În unele boli infecto-contagioase (gripa, oreionul, pojarul și altele), este permisă îngrijirea bolnavului acasă. În astfel de cazuri, revine familiei o mare răspundere: bolnavul trebuie izolat și supravegheat cît mai bine cu putință.

Camera de izolare trebuie să fie curată, bine aerisită, luminoasă și să aibă o temperatură de 18—20°. Patul trebuie păstrat permanent curat. Schimbarea rufăriei de corp și pat va fi făcută cel puțin o dată pe săptămînă.

Bolnavul va fi spălat dimineața pe mîini, pe față și pe gît. O grijă deosebită va fi dată curățirii gurii, nasului și urechilor bolnavului.

O atenție specială trebuie acordată așa-numitelor „excrete” ale bolnavului: sputa, vărsăturile, cruste, urina, fecalele. Ele conțin numeroși microbi și constituie un pericol de răspîndire a infecției, de aceea trebuie dezinfectate cu mare grijă, prin folosirea soluțiilor de var cloros, cloramină, creolină etc. Vesela și taciturile bolnavului se curată bine de resturile alimentare și apoi se fierb cu sodă timp de 15 minute de cînd a dat apa în clocot.

Persoana care îngrijește bolnavul va îmbrăca un halat sau un capot care nu sînt scoase din camera bolnavului decît pentru a fi fierți sau spălate. După orice contact cu bolnavul, este de la sine înțeles că mîinile trebuie spălate cu multă apă și săpun, apoi dezinfectate cu o soluție de cloramină 1% sau spirt medicinal.

Camera bolnavului va fi curățită numai cu mătura bine umezită, ștergîndu-se peste tot unde este posibil cu o cîrpă umezită într-o soluție de cloramină 5%.

Însănătoșirea bolnavului depinde, pe lîngă tratamentul medical, și de aceste îngrijiri care i se dau. De asemenea, nu trebuie uitat că respectarea măsurilor cu caracter preventiv este obligatorie pentru apărarea sănătății persoanelor care trăiesc în apropierea bolnavului.

Dr. M. I. Speranski

BIRMANIA

Pe meleagurile șanilor

Pe un fond roșu, un pătrat albastru aflat într-un colț cuprinde o stea mare, albă, înconjurată de cinci stele mici. Sînt culorile Uniunii Birmane. Roșul simbolizează vitejia, albastrul pacea. Iar constelația semnifică unitatea Birmaniei: patru state și un district autonom, care alcătuiesc Uniunea.

În fiecare an, drapelul este purtat prin țară de reprezentanți ai celor 60 de naționalități. Birmanii îl transmit carenilor, aceștia îl trec, la rîndul lor, cașinilor, șinilor, șanilor etc., etc. Străbătînd savana și regiuni semi-deșerte, lanțuri muntoase și jungla, steagul este purtat pînă în localitatea în care are loc, în ziua întemeierii Uniunii Birmane, festivalul prieteniei, o manifestare de o frumusețe și un exotism impresionant, care celebrează unitatea acestei țări multinaționale.

Tineri bonzi birmani

Sărbătoarea se desfășoară pe rînd în fiecare oraș principal din statele autonome. În 1966, a avut loc în munții, la Taungyi, capitala Statului Șan.

Statul Șan este foarte întins. Jumătate din naționalitățile birmane, adică circa 30, locuiesc în Platoul Șan, care are frontiere comune cu China, Laos și Thailanda... Istoria regatelor feudale s-a desfășurat sub semnul unei aprige rivalități între dinastiile șană și birmană.

Tribul Padaung, care înseamnă „oameni cu gît lung”, locuiește într-unul din cele 33 principate șane, numit Mongpai. Padaungii aveau obiceiul să lungească gîtul fetelor cu ajutorul unui colier de alamă. Primul colier era pus la cinci ani, ultimul la unsprezece. Gîtul unei femei adulte atinge 30—40 de centimetri, farmecul ei fiind considerat proporțional cu lungimea gîtului. Colierele nu mai erau scoase niciodată, dat fiind că mușchii, atrofiați, n-ar mai fi putut susține capul.

Statul șanilor are un subsol foarte bogat; la vest de Taungyi se găsește plumb; în principatul Hopong, mangan; în regiunea Bodwin, argint, cupru și zinc; la Lashio și Namma huilă și fier; în același timp subsolul Platoului Șan abundă în pietre prețioase, în elemente rare.

Simbolul Statului Șan este un arbore cu o coroană bogată, numit cheri. Crengile sînt încărcate cu flori roșii, strînse ciorchini. Șanii le venerază, deoarece consideră că ele conțin sîngele celor care și-au dat viața în luptă

pentru libertate. Căci timp de milenii, șanii au luptat curajos, alături de birmani, șini și careni, împotriva cotropitorilor străini

Acum 19 ani, în Statul Șan, la Panlong, s-a ținut o conferință a reprezentanților diverselor naționalități birmane, care a adoptat hotărîrea de a crea Uniunea Birmană, stat multinațional independent. Cîteva luni mai tîrziu, însă, generalul Aung San, conducătorul mișcării de eliberare, a fost ucis de un ins aflat în solda coloniștilor. O dată cu el a căzut victimă și militantul Sao Sam Htun.

Toate acestea s-au întîmplat înainte de 4 ianuarie 1948, cînd a avut loc proclamarea independenței Birmaniei. Dar și după ce a intrat, ca unitate autonomă în componența Uniunii Birmane, Statul Șan a trecut prin grele încercări. În nordul statului, rămășițe ale trupelor gomindaniste, fugite de pe teritoriul Chinei, s-au dedat mult timp la acte de violență. Prinții răsturnați de la putere și alți mari feudali, lipsiți de vechile lor privilegii de Consiliul revoluționar instaurat în 1962, s-au alăturat acestor bande.

În ciuda tuturor acestor dificultăți, șanii scutură însă încetul cu încetul jugul feudal, se eliberează de prejudecățile medievale, fac progrese. Consiliul revoluționar a fixat pentru regiunile muntoase locuite de șanii prețuri de achiziționare a orezului la fel de stabile ca în restul țării. Înainte, șanii, care nu cultivă această plantă esențială pentru alimentația lor, trebuiau să cumpere orezul la un preț mult mai mare. În institutele de învățămînt superior din Rangoon, Sikaime ș.a. studiază viitori ingineri, profesori, medici șani. S-au construit primele baraje. Deasupra pagodelor albe și a pădurilor de pini trec acum cablurile liniilor electrice.

Am avut prilejul să vizitez cîteva regiuni din Statul Șan, să admir stațiuni climatice cătărate în munți, văi pitorești și sătulețe izolate.

...În drum spre Uwama, am coborît într-o vale, cu un lac așezat într-o imensă depresiune. În preajma lacului, locuiește tribul Intha. „În” înseamnă lac, iar „tha” — fiu. Cele cinci sătulețe și orașelul Uwama sînt așezări lacustre. Locuințele sînt construite pe piloni ca la Veneția.

Pilonii, de fier sau lemn, plonjează într-o adevărată pădure de alge. Ei susțin, de asemenea, o pagodă de piatră cu acoperișul aurit. Am vizitat și un atelier vechi de țesut, unde se lucrează longjis-uri, fuste pentru bărbați, celebre în toată Asia. Școala se află, de asemenea, pe apă și, în timpul recreațiilor, elevii se joacă în ambarcațiuni. Nu există crîți, trotuoare, nimic în afară de apă.

Pe strada principală din satul cel mai mare se află cîteva magazine, o frizerie, un post de jandarmi și cîteva zeci de case. Fiecare casă are cîte o „grădină de zarzavat” fixată de o tijă de bambus. Cînd o tînără fată se mărită, tatăl detașează „grădina” de tijă și o face dar de nuntă.

„Fiii lacurilor” sînt vislași încercați. Din cîte știu, este singurul popor din lume care vislește cu picioarele. Un sat este locuit de crescători de animale. Printre trestii se plimbă cirezi de bivoli, în timp ce berze de un alb sclipitor li se cațără în spinare. Într-un alt sat se află meșteșugari care lucrează în argint. Tăvile, cupele, brățările și inelele lucrate de ei sînt extrem de frumoase.

Astăzi, populația Intha nu mai este un trib izolat. Civilizația a pătruns în locuințele ei lacustre. Oamenii poartă discuții despre electrificarea satelor, despre înființarea de biblioteci, cluburi...

Vladimir Dunaev

CHILE

De la tropice la Țara de Foc

O legendă chiliană spune că, după ce a creat Pămîntul, lui Dumnezeu i-au mai rămas cîțiva munți și o puzderie de lacuri, vulcani, stînci, insule și gol-

furi, pe care le-a îngmădit, toate, într-un singur loc. Așa ar fi luat naștere Chile, o țară cu munți înalți și tîrmuri dantelate pe care natura, generoasă, a înzestrat-o, se pare, cu aproape toate darurile ei dar n-a scutit-o, în schimb, nici de surprize neplăcute.

Litoralul este inundat de valurile înspumate ale oceanului cu aceeași frecvență ca în Japonia, de pildă. În pustiu Atacama din nordul țării plouă la fel de rar ca în Sahara, iar forțele telurice nu sînt mai puțin peride ca Vezuviul cînd a ras Pompeiul de pe fața pămîntului. Erupțiile vulcanice și cutremurele distrug fără milă orașe și vieți omenești, lăsînd în urma lor numai ruine. Poți să te afli de pildă la teatru și deodată să observi că lămpile încep să se clatine ciudat deasupra capului. În astfel de cazuri, chilenii ies imediat în stradă. Vizitatorii străini

Cactuși sub cerul veșnic albastru

sînt întotdeauna sfătuiți de prietenii ce să facă în caz de cutremur. „Cînd pămîntul începe să se zguduie — spun chilenii — e bine să te așezi în pervazul ferestrei sau în tocul ușii. În felul acesta ai șanse să scapi nevătămat. Tavanul se poate prăbuși dar capul îți rămîne întreg pe umeri”. Acum doi ani, cu prilejul unei vizite în Chile, am văzut un tablou zguduitor. O așezare de mineri, aflată la o sută de kilometri de Santiago, fusese îngropată, cu toți locuitorii ei, sub un strat de pămînt gros de aproape zece metri.

Chile este cea mai lungă țară din lume. Ea se întinde, ca o fișie subțire, pe o distanță de 4 300 de kilometri, între Oceanul Pacific și Cordilieri. Uneori este comparată cu o sabie prinsă la șoldul Americii Latine. În acest caz se face aluzie, bineînțeles, la luptele purtate de poporul ei iubitor de libertate împotriva stăpînirii spaniole. Alteleori este asemuită cu o suviță împletită din cupru, care face legătura între arșița tropicală din nord și gerul veșnic al Antarctidei. Oricum, nicăieri în lume nu mai există o asemenea îmbinare de forme de relief și de vegetație: deșert pîrjolitor în nord, la hotarul cu Peru, aducînd cu un peisaj selenar, vegetație luxuriantă subtropicală în centru, fiorduri și tundră în sud — în Țara de Foc — la care vin să se adauge munții și Oceanul.

Cordilierii, cu cușmele lor de zăpadă sclipind în soare, domină, de altminteri, aproape tot peisajul țării. Ei se înalță maiestuos deasupra zgîrie-norilor din Santiago și se profilează deasupra orașelor Potrerillos, Chuquica Mata ș.a., lăsînd chilenilor o suprafață foarte mică pentru agricultură, și aceea acaparată în mare parte de latifundiari. În schimb, munții oferă bogate resurse minerale; în subsolul țării se află o treime din rezervele prospectate de cupru din lumea capitalistă și cel mai mare zăcămint de salpetru din lume, la care se adaugă fier, mangan, aur, molibden, sulf, cărbune, petrol, uraniu, iod.

Ca de altfel toate țările din America de Sud, Chile a avut o istorie foarte zbuciumată. După ce Magellan a înscris, acum peste patru sute de ani, pe harta posesiunilor spaniole transoccea-

nice acest ținut, pe teritoriul lui a debarcat, în fruntea unui detașament, conchistadorul Pedro de Valdivia și a întemeiat, la poalele muntelui Santa-Lucia, un oraș pe care l-a numit Santiago. Indienii araucani, al căror sînge curge în vinele chilenilor de astăzi, au opus o rezistență îndrîjită conchistadorilor spanioli, care trecuseră prin foc și sabie cea mai mare parte a continentului. Se spune că supunerea Araucaniei, teritoriul locuit de acest trib, a costat Spania mai mulți bani și vieți omenești decît cucerirea tuturor celorlalte posesiuni din Lumea Nouă. Monumentele din orașele chiliene reinvie istoria luptelor sîngeroase dintre invingători și neînvinși...

Anul acesta, în septembrie, s-au împlinit 148 de ani de la dobîndirea independenței țării. În ziua independenței, scumpă pentru toți chilenii — pen-

tru muncitorii din fabricile de făină de pește din Arica, sufocați de căldura deșertului, ca și pentru pescarii din Punta Arenas, biciuiți de vîntul înghețat al Antarctidei — se depun flori la monumentul generalului O'Higgins, legendarul luptător pentru eliberarea țării.

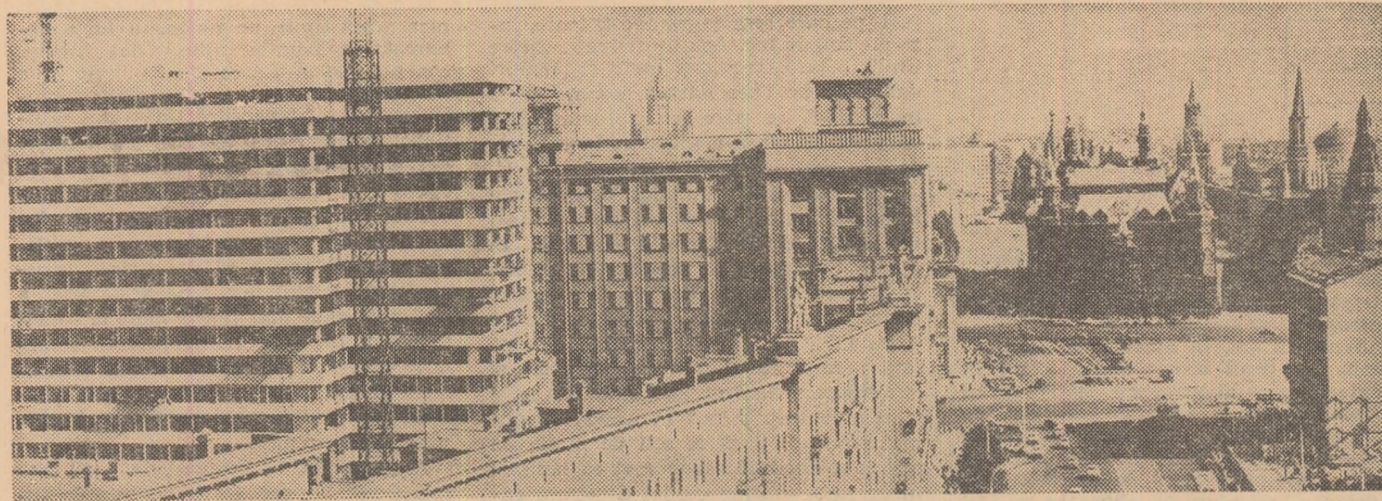
Chile este, într-adevăr, o țară foarte depărtată, mulți avînd chiar impresia că ar fi așezată la capătul lumii. Poate că de aceea străinii veniți acolo încearcă să afle în peisajul chilian trăsături comune cu locurile pe care le cunosc. Unora li se pare, bunăoară, că Santiago aduce cu un oraș din California, că străduțele întortocheate și aromele tari din portul Valparaiso ar semăna cu cele din Marsilia, ori că Valdivia sau Osorno amintesc de orașe vechi germane. Într-adevăr, în cartierele centrale ale capitalei chiliene aerul este aproape irespirabil din pricina gazelor de eșapament; la Valparaiso miroase a smoală, a fum de vapoare și a pește prăjit, iar supă de vietăți marine care se servește în tavernele de pe coastă este un concurent primejdios pentru cea de Marsilia. După cum tot atît de adevărat este și faptul că la Valdivia și Osorno locuiește un mare număr de chileni de origine germană, ai căror bunici au venit prin partea locului încă pe vremea Kaiserului. Cu toate acestea, Chile este o țară cu trăsături proprii, deosebite, ca orice țară din lume; de-a lungul veacurilor pe teritoriul ei s-a format o națiune cu obiceiuri și tradiții specifice.

P. Kapralov

Fără cuvinte.

Din noul peisaj urbanistic al Moscovei

TURISM

Maraton
prin Leningrad

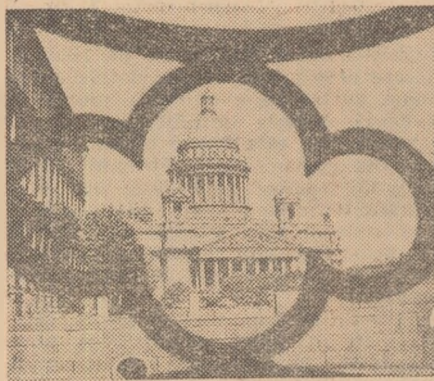
Cine a spus că turismul e o formă de odihnă? Uneori, se pare e chiar o muncă destul de grea. Cel puțin asta-i părerea soților Karpiuk, Alicia și Ștefan, care în patru zile de ședere la Leningrad s-au străduit să vadă tot ce e de văzut în orașul de pe Neva. Încit nu e de mirare că la sfârșitul călătoriei s-au simțit perfect antrenați pentru o probă de maraton.

Amândoi locuiesc în orașul polonez Zakopane. Ștefan e medic pediatru, Alicia, soră medicală pediatră. Ii unește nu numai dragostea pentru copii ci și pasiunea călătoriilor. Anul acesta și-au petrecut o parte din concediu în Uniunea Sovietică.

Nu, firește, nu asta-i metoda de a vedea cât mai mult. Dar cind treci în fugă prin Pușkino și Petrodvoreț și ai atîta de înregistrat și de fotografiat la fiecare pas, cînd zăbovești în fața comorilor Ermitajului și-ți mai rămîn încă multe de văzut, e păcat să dormi opt ore pe noapte. În definitiv poți a-ți și în autobuz.

Obiectivele aparatelor de fotografiat și filmat ale soților Karpiuk au surprins multe frumuseți ale Leningradului. Printre ele și catedrala Isaakievski, pe care o reproducem mai jos.

SPRE INVIDIA
SIRENELOR

Pentru orice anotimp

„Sari-urile“ marine nu sînt ultimul cuvînt al modei în materie de costume de baie, ci un articol necesar pentru înotătorii friguroși sau pentru scufundători. Au fost botezate „sari“, deoarece, ca și prototipul lor indian, se înfășoară în jurul corpului. Cu deosebire, însă, că sari-ul marin e confecționat dintr-o țesătură impermeabilă, ale cărei margini sînt prevăzute cu un elastic ce nu permite pătrunderea apei. În plus, țesătura are o conductibilitate termică scăzută.

(După „Nedelea“)

În Luxemburg sînt la mare cinste florile de nu-mă-uita. Malurile rîului cu neobișnuitul nume de „Scăldătoarea fetelor frumoase“, împetrișate cu imense covoare de nu-mă-uita, găzduiesc în fiecare an petreceri ale tinerelor fete prilejuite de sărbătoarea consacrată delicatei flori albastre.

Primăvara în Anglia se serbează ziua „Regina lunii mai“. Ea se trage din obiceiul păgîn al adorării Soarelui, cînd după o iarnă grea oamenii întîmpinau cu bucurie lumina, căldura, florile. În prima zi a lunii mai romanii împleteau cununii din ramuri de copaci și culegeau flori cu care își împodobeau zidurile și ușile caselor. Tineretul organiza petreceri în jurul unui copac plantat în cinstea Florii, zeița vegetației. În Anglia obiceiul a fost adus de romani, dar a devenit tradiție în vremea regelui Henric al VIII-lea. De atunci, la început de primăvară, monarhul și întreaga curte pleacă să culeagă primele flori. La sate și chiar în unele orașe se plantează un copac în fața casei celei mai frumoase fete, ridicată astfel la rangul de „Regina lunii mai“.

Sărbătoarea are un răsunset deosebit în școlile din Anglia și Irlanda. Fațadele clădirilor sînt împodobite cu flori trimise de absolvenți. În mijlocul elevilor își face apariția regina aleasă în anul precedent. E ultima ei zi de domnie. Înevșmintată în rochia tradițională, ea se îndreaptă spre tron trecînd pe sub ghirlande de flori. Fetele intonează imnul primăverii, iar o dată cu ultimul acord al orgii cea mai bună prietenă a „reginei“ îi înclocuiește coroana veștedă de nu-mă-uita cu una din flori proaspete, care urmează să fie apoi înmînată noii regine.

Florile preferate ale parizienilor sînt lăcrămioarele. În primele zile ale lunii mai locuitorii orașului-lumină își prind în piept buchețele de lăcrămioare. Florile sînt transportate la Paris, cu vagoanele, din toate colțurile țării. În prima duminică a lunii în satele franceze se serbează „Lăcrămioarele îndrăgostite“. Gingașele flori domnesc pretutindeni. Tinerii care fac schimb de buchete își mărturisesc în felul acesta simpatia reciprocă și dansează împreună toată seara. În trecut acceptarea buchetului de lăcrămioare echivala cu consimțămîntul la căsătorie.

În Spania garoafele roșii simbolizează dragostea. Ele sînt absolut necesare pentru obținerea unei întîlniri: nuanța florilor și numărul lor dezvăluie ziua și ora întîlnirii. În accepția italienilor, garoafa poartă noroc în dragoste. O garoafă prinsă de reverul hainei logodnicului asigură un devotament fără margini față de aleasa inimii. E vorba, firește, de o tradiție și italiencele din zilele noastre nu cred decît în pitorescul ei.

A. Kovaliov

ÎN LOC DE HARAKIRI

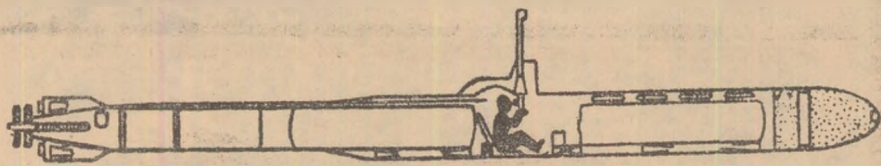
Oamenii - torpilă

Intr-o seară din vara anului 1945 marinarii de pe bordul unui vas american de transport au observat o torpilă care se îndrepta spre navă cu o viteză enormă. Căpitanul a comandat un viraj brusc și torpila a trecut pe la pupa vasului. Dar manevra a fost inutilă: descriind un arc de cerc, torpila s-a îndreptat din nou spre navă! De data aceasta lovitura a fost calculată

că rata atacul cîrmaciul murea din lipsă de oxigen).

Din iunie 1945 comandamentul japonez și-a schimbat tactica, torpilele „Kaiten“ începînd să fie utilizate pe căile maritime de comunicații.

În acțiunile de luptă împotriva S.U.A. au luat parte 23 de submarine echipate cu „Kaiten“. În ultimele trei luni ale războiului „oamenii-torpilă“.

cu precizie. Și nu era de mirare: cîrmacele și motorul torpilei erau comandate de omul ce se afla înăuntru ei.

Ideea „omului-torpilă“ nu este o invenție japoneză. În 1941 italienii au întrebuițat cu succes torpila „Maiale“ împotriva englezilor. A existat și o variantă britanică a acestei torpile, „MK-2“. Dar posibilitățile amîndurora erau limitate, raza lor de acțiune și viteză fiind redusă.

În toamna anului 1944, după cîteva bătălii navale cu flota S.U.A. și Angliei, flota japoneză arăta destul de jalnic. În urma pierderilor suferite capacitatea ei de luptă scăzuse enorm, deși torpila sa „93“ avea performanțe care depășeau cu mult pe cele ale torpilelor americane și britanice. Doi ofițeri ai flotei japoneze propuseră, încă în anul 1942, perfecționarea ei, fără să prevadă, însă, în proiect, salvarea cîrmaciului: cu prețul vieții lui se dubla raza de acțiune a torpilei.

La începutul lui 1944 au fost gata primele prototipuri de „torpile vii“ care, după încercări ce au costat viața a 16 oameni, au fost primite în inzestrarea flotei sub denumirea de „Kaiten“ („Cutremurătorii cerului“). Pe insula Otsudzima a fost creată o școală de „oameni-torpilă“, frecventată de voluntari aleși din rândurile ofițerilor de marină și aviație.

Cum arăta „torpila vie“ japoneză? Diametrul ei era de 1 m, lungime de 14,7 m, greutate de 8 tone (din care 1250 kg trinitrotoluen, de trei ori mai mult decît la torpilele obișnuite). Raza de acțiune a lui „Kaiten“ era de 78 km la o viteză de 12 noduri și 23 km la o viteză de 30 de noduri. Chiar și o navă rapidă putea cu greu să evite atacul „torpilei vii“.

Spre sfârșitul războiului, japonezii au construit o nouă variantă a lui „Kaiten“, cu performanțe îmbunătățite, „Kaiten-2“. A urmat apoi submarinul pitic „Kairu“. Avînd un deplasament de 19 tone, submarinul, cu un echipaj de două persoane, putea lua la bord două torpile „93“ și 600 kg de exploziv. După ce lansa torpilele, submarinul pornea la ultimul atac. Pentru fanaticul echipaj nu exista scăpare.

Inițial „torpilele vii“ au fost destinate să atace navele americane ancorate în rada porturilor. Primul atac al „oamenilor-torpilă“ a avut loc la 20 noiembrie 1944. Se știe că unul din inițiatorii acestei campanii, bofmanul Nisina, a reușit să scufunde petrolierul de escadră Mississippi. Dar porturile fiind de obicei bine apărate, japonezii au pierdut de asemenea 55 de oameni-torpilă care și-au greșit ținta (în caz

au scufundat (după datele japoneze) 15 petroliere și vase de transport, 2 crucișătoare, 5 distrugătoare și 7 alte vase.

(După „Tehnika-molodioji“)

RELICVE

In amintirea lor

Trei exponate din cele multe care au alcătuit o expoziție deschisă recent în capitala Franței:

— Mașina de calcul a lui Pascal, o simplă lădiță metalică al cărei mecanism, ascuns în interior, prelucrează cifrele potrivit ordinii și funcțiilor lor.

— documentul care păstrează ultima semnătură a lui Lavoisier, alături de ale altor participanți la ședința Academiei franceze din 7 aprilie 1793; a doua zi savantul a fost arestat...

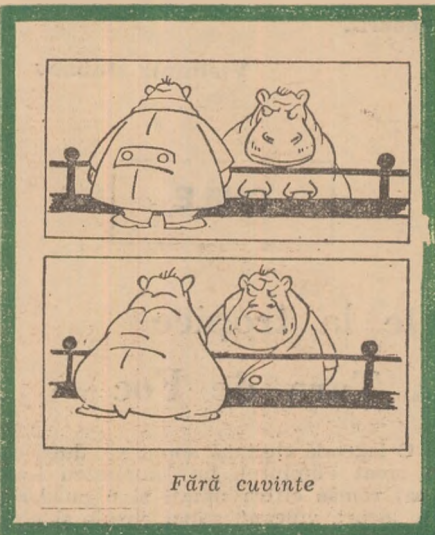
— versurile în care se vorbește despre trandafiri și fericire, despre soarele dimineții și, mai presus de orice, despre dragoste. Numele îndrăgostitului? E legat de o serie de legi, aparate și unități de măsură: Ampère.

A. Kovaliov

DINTRE SUTE DE PETALE

Ce floare preferați?

Dintre toate florile crizantema a urcat, se pare, cea mai înaltă treaptă a scării ierarhice. E înfățișată pe emblema de stat a Japoniei, pe steagul militar și monedele aceleiași țări. În Japonia există un Ordin al crizantemei, cea mai înaltă distincție, iar una din cele mai populare sărbători naționale poartă numele de „Ziua crizantemei“.

Fără cuvinte

varia

„Herr Doktor“ cade în capcană

(Urmare din pag. 4-a)

măsurându-mă de sus pînă jos, așa încît, fără să mai stau pe gînduri, am luat loc lângă ea.

Se bău, se mincă, se discută cu însuflețire. Patefonul începu din nou să cînte. Cel mai mult bău, însă, Evghenia Andreevna, care nu lăsa o clipă țigara din mîna manichiurată. După fiecare păhărel devenea, însă, tot mai îngîndurată, mai tristă. Slavin și Raia începură să danseze, încercînd să-i antreneze și pe ceilalți.

La un moment dat am simțit îndreptățită spre mine privirea Liudei. Mă fixa cu o căutătură stranie, de parcă ar fi vrut să mă întrebe ceva și ar fi dorit să ghicesc ce anume; genele-i lungi tremurau aproape imperceptibil iar ochii îi erau și mai luminoși.

— Liudmila, poate vrei să dansăm și noi? — am întrebat-o cu un glas în care se simțea, spre uimirea mea, oarecare timiditate.

Dar ea clătină din cap în semn că nu voia și, continuînd să mă privească, ridică paharul sorbind pînă la fund licoarea gălbuie.

Între timp, Gheorghi Karlovici și Kurnatova-Borjik încetaseră să mai stea în picioare într-un ungher al camerei și se așezaseră pe divan, continuînd să discute în șoaptă. „Despre ce or fi vorbind, izolați de restul musafirilor?“ — m-am întrebat plin de curiozitate. — Peste puțin timp, însă, cei doi se ridicară dar nu ca să danseze, ci ca să părăsească încăperea... Ciudat. Foarte ciudat!

Nu trecu mult, însă, și se întoarseră radioși. Insuflețit, Wehrman se așeză lângă soție și își petrecu brațul pe după umerii ei, iar gazda luă loc în stînga mea.

— Alexei Alexeici — începu ea cu un glas în care se simțea o undă de alintare — doar n-ai de gînd să nu te cîntrești toată seara de pe scaun. Nu-l poți lăsa pe Leonid Borisovici să danseze cu toate femeile.

— Dansează, dansează cu Evghenia! — îmi porunci autoritară Elena Viktorovna Wehrman. — N-o să poată dormi dacă nu-și face norma.

Era o femeie obișnuită să poruncească. Și se vedea că era ascultată în cercul ei de prieteni.

Ce era să fac, pentru binele cauzei... i-am oferit mîna Evgheniei Andreevna.

Nu pot spune că dansul cu doamna Kurnatova-Borjik dădea mari satisfacții. Cel puțin mie. Dar eram dispus la jertfe și mai mari, dacă în felul acesta m-aș fi apropiat chiar și numai cu un pas de dezlegarea misterului care plutea în jurul celor din preajma mea. Sau dacă aș fi putut afla măcar ce discutase partenera mea cu juristul de la „Exporthleb“, omul care se infiltra cu Wolf și care era punctul de atracție al societății în care ne aflam.

În cele din urmă, discul s-a terminat și eu m-am întors ușurat la locul meu.

— Hai să fugim! — îmi șopti la un moment dat Liudmila.

— Să fugim? — Nu-mi venea să cred urechilor. — Nu se cade să facem una ca asta. Și apoi ce o să spunem?...

— Nimic. Parcă trebuie să dăm vreo explicație? Ne ridicăm și ieșim.

— Dar... de ce? — am întrebat ca un prost.

Liudmila zîmbi, mă luă de mîna și, fără să dea atenție cuiva, mă trase afară din casă. Ca un ecou răzbătu pînă

la mine glasul Evgheniei Andreevna: „Să nu te pierzi, Alexei Alexeici!“ Probabil că nu era de loc surprinsă de dispariția noastră bruscă.

Drept răspuns Liudmila trînti cu putere ușa de la intrare.

„Nu-i nimic — am încercat să mă consolez — poate că plecarea este chiar în folosul meu, pentru că n-o să dau deloc de bănuț. Cum s-ar fi putut teme amicii doamnei Borjik de un tip care dispăre așa, pe nepusă masă, cu o femeie pe care abia a cunoscut-o?“

La un moment dat m-a cuprins, însă, revolta. Împotriva ei? Nu, mai degrabă împotriva mea, împotriva interesului pe care începusem să-l port acestei fete. Plecasem, îl părăsisem pe Wehrman. Totuși rămăsese acolo Slavin. Poate că era chiar mai bine. Ce comportare ciudată avea Liuda. Și pe deasupra mai era și fiică de amiral... Făceam, însă, toate astea numai pentru cauză...

...Abia după ce ușa casei ei se închise în spatele Liudmilei, am privit ceasul. L-am privit lung și am început să fluiert: era patru dimineața. De multă vreme nu mă mai plimbam cu o fată pînă la ora asta. Poate că Slavin avea dreptate cînd afirma că nu sînt chiar atît de bătrîn.

După toate probabilitățile, însă, nu pierdusem seara în zadar. Pătrunsesem în societatea suspectă, în care se ivise, pe neașteptate pentru mine, Gheorghi Karlovici Wehrman... Avusesem ce să văd și pe cine să studiez... Chiar și numai pe doamna Kurnatova-Borjik...

Spre sfîrșitul plimbării noastre prin oraș, Liudmila începuse să vorbească. Aflasem astfel că soțul Evgheniei Andreevna, ofițer de marină albgardist, plecase cu o parte din regimentul lui Vranghel în străinătate, se stabilise la Belgrad și trimitea regulat scrisori soției și, bineînțeles, nu numai scrisori. Atît știa Liudmila sau, poate, atît socotea că îi era îngăduit să-mi spună. Nu se putea, oare, bănuți că exista și ceva mai tainic? Din nou era vorba de un ofițer albgardist, aflat peste hotare și de o legătură permanentă cu el... Unde te duceai, unde te întorceai, dădea numai de ofițeri... Să fi fost vorba de faimoasa U.M.R., Uniunea militară din Rusia? Anumite informații atestau că, după cotelura nazistă din Germania, albgardiștii își intensificaseră uneltirile. Dar în legătura dintre Gheorghi Karlovici Wehrman și Kurnatova-Borjik ce era? De cînd dura? În jurul cărui subiect se învîrteau misterioasele discuții dintre ei? Nu cred că putea fi vorba de un flirt, chiar sub ochii nevestei.

Dar Liudmila? Era fiică de amiral din armata țarului. E drept că amiralul murise înainte de revoluție și se pare că fusese un om onest, care nu făcuse compromisuri, că spusese întotdeauna adevărul în față, din care pricină trecuse drept „răzvrătit“.

Nu aveam impresia că Liudmila tănuia ceva. Lucra la un muzeu, urma prin corespondență cursurile Institutului pedagogic. Dar pe de altă parte... O vedeam doar prima oară...

Pe scurt, totul era încă încălțit și misterios; trebuia să mai reflectez, să cîntăresc, să chibzuiesc. Să devin un obișnuit al casei doamnei Borjik. Să culeg informații. Să le confrunt. Și iarăși să reflectez...

(Va urma)

Gospodine!

Mentineți prospețimea piinii în condiții igienice în

PUNGI SACOȘE

De vînzare la unitățile „Alimentara“ și centrele de piine

STOFE DE CALITATE LIBERTATEA
II S SIBIU

Bogate și variate sortimente de desene și culori

COLOROM

GALLUS

Vopsește orice țesături
MĂTASE • BUMBAC • LINĂ
ROCHII • HAINE • BLUZE

O POȘETĂ asortată completează ținuta dv. vestimentară dîndu-i o notă de distincție și eleganță.

Alegeți modelul și culoarea preferată la MAGAZINELE UNIVERSALE ȘI DE SPECIALITATE ALE COOPERATIVELOR DE CONSUM.

Arde!

—Alo! Comandantul Korolevici? Într-o clipă? Vă rog să-i transmiteți că îl caută Kalinovski. Bine, aștept... Korolevici? Salut! Kalinovski la telefon. Cum, nu știi cine e? Am fost colegi de școală. În clasa a patra am stat în bancă cu unul gras... stai puțin... cum îi zicea? Nu cumva Gușko? Sau poate Glușko? Ce doresc?... Da, uite că mi-am amintit, Glușko îi zicea... Am o mare rugămintă la tine. Mi-a luat foc casa. Telefoniez din cafeneaua de peste drum. Când a izbucnit focul mi-am amintit subit că ești comandantul secției de pompieri. Ți-aș fi foarte recunoscător dacă mi-ai trimite o mașină și câțiva pompieri, dar știi, mai intelectualizați. Întii a luat foc pivnița, acum flăcările cuprind parterul. Nu, n-am telefonat... Înțelegi, nu mă cunoaște și pe străini îi sting întotdeauna neglijent. Toarnă la apă cu nemiluita. Dacă tu, în calitate de comandant, ai să le spui că ești direct interesat în incendiu, au să facă totul cum se cuvine. Strada Solnechnaia. Cum, nu-i raionul tău? Dar cu siguranță că îl cunoști pe comandantul raionului meu! Că doar voi vă știți unul pe celălalt. Zici să sun direct pompierul de serviciu? N-ai vrea să-l suni

Desen de I. Fedorov

tu? Gîndește-te, doar am învățat împreună! Nu fii porc! Te dezici de prieteni? Îmi pare rău că ți-am telefonat. O să-mi fie învățătură de minte pentru viitor. Birocratul, măgarule! (Lasă receptorul, stă puțin pe gânduri apoi formează un alt număr).

—Alo! Tanti Roza? Poftim? Face baie? Spuneți-i, vă rog, să iasă din baie pentru câteva clipe, am o chestiune foarte importantă. Aștept. (Așteaptă). Da, bună ziua, tanti. Iartă-mă că te deranjez, dar e ceva foarte grav. Tanti, poate îți amintești de cetățeanul acela în uniformă de pompier care a fost la ultima duminică onomastică? Da, unul firav, chel. Cu ochelari. Ah, colonelul Iaskulko? Comandantul serviciului de pompieri orașenesc? Numai adjunct? În definitiv n-are importanță. Adjunctul e și el cineva. Tanti, cunoști numărul lui de telefon? Unchiul Xaveri îl știe? Dar care e telefonul unchiului? Da, da, notez. Mulțumesc... Ce să fie nou? Toate bune. Nevastă-mea a plecat la băi. Am să-ți povestesc altă dată. Acum trebuie să telefoniez urgent, îmi arde casa. Sint pe punctul de a perfectă chestiunea asta. Nu te necăji, tanti. Poftim? A ajuns la etajul I. Sărut mîinile. Încă o dată mulțumiri. (Lasă receptorul, formează un număr).

—Alo! Unchiul Xaveri? Bună ziua, unchiule. Poți să-mi spui telefonul colonelului Iaskulko? Ei, ăla de la pompieri. Ți spun mai târziu, acum caută te rog numărul. Bine, aștept... (Așteaptă). Cum, nu-l ai? Așa e, ai dreptate, trebuie să fie în cartea de telefon. L-ai găsit? Te ascult... notez. Sună cineva la ușă? Deschide repede... Ba nu, mai bine dictează-mi întii numărul și pe urmă deschide, sint foarte grăbit. Mulțumesc. Are un zero la sfîrșit? La revedere. Poate te vizitez mîine, dacă am timp. La revedere. (Lasă receptorul, formează un număr).

—Colonelul Iaskulko e acasă? Vorbește Kalinovski, Seara târziu? Nu, n-am ce să-i transmit. Nu știți unde l-aș putea găsi acum? Aha, e la o partidă de bridge. La directorul Krendișevski? V-aș fi extrem de recunoscător dacă mi-ați da numărul de telefon. Da, notez. Vă mulțumesc din su-

riet. La revedere. (Lasă receptorul și formează un număr).

—Alo! Aș putea să vorbesc cu tovarășul director Krendișevski? La telefon Kalinovski. Sinteți atât de amabil să-l chemați la telefon pe colonelul Iaskulko? Poftim? Da, ceva foarte urgent. Colonelul împarte cărțile? Bine, aștept. O, nu, nu arde! Vreau să zic arde, dar nu face nimic, aștept pînă termină cu cărțile. E gata? Mulțumesc. Alo! Colonelul Iaskulko la telefon? Vă vorbește Kalinovski. Nu vă amintiți de mine? Am luat parte împreună la sărbătorirea zilei onomastice a mătușei mele, Roza Kostevici. Ați stat lingă unchiul Xaveri, iar eu ceva mai departe, spre ușă. Se prea poate, lumina a fost cam slabă. Bine, am să fiu concis. N-aș vrea să vă răpesc din timpul dumneavoastră prețios. Iată despre ce e vorba: arde casa în care locuiesc, telefoniez din cafeneaua de peste drum. Dacă tovarășul colonel ar dori să-mi dea o mină de ajutor în stingerea incendiului... Nu, încă n-am telefonat. Știți doar cum se petrec lucrurile pe cale oficială. Așa e, dar mai bine să nu risc. Aș dori ca cineva din conducere să arunce o vorbă, să dea un ordin... Atunci au să ia lucrurile în serios. Ce-ați spus? Ați ieșit la pensie? Dar, tovarășe colonel, bănuiesc că-l cunoașteți pe actualul comandant? M-aș bucura grozav dacă tovarășul colonel ar binevoi să dea un telefon în legătură cu chestiunea asta... Cum, nu vă vorbiți? Ziceți că v-a săpat? Foarte neplăcut. Flăcările au ajuns la etajul III. O clipă... Spuneți-mi, vă rog, ce ministru răspunde de serviciul de pompieri? Îl cunoașteți personal? Admirabil! Vă rog foarte mult, n-ați dori să-i telefonați dumneavoastră? E o chestiune foarte importantă. N-o să refuze să-mi dea o mină de ajutor. Bine, notez telefonul. Am să-l sun eu și o să-mi permit să mă refer la dumneavoastră, tovarășe colonel. Vă foarte mulțumesc. Nu, acolo am să telefoniez numai în caz de forță majoră. Dacă ministrul are să mă refuze. Iertați-mă că v-am întrerupt de la bridge. Vă mulțumesc. Când am s-o văd pe tanti Roza am să-i transmit neapărat. La revedere, vă urez succes. La revedere. (Lasă receptorul și formează un număr).

—Alo! Vă rog să mă iertați, aș putea să vorbesc cu tovarășul ministru? Kalinovski. Nu, nu mi-a fixat oră. Nu, nu în interes de serviciu, deși într-un fel ar putea să fie. N-a ridicat receptorul? Poate ați fi atât de amabil să intrați în cabinet și să-i aduceți la cunoștință că-l caută Kalinovski din partea colonelului Iaskulko? Da, fostul adjunct al comandantului serviciului de pompieri. Aștept... Da, vă ascult. Să sun peste o oră? Dar e imposibil! Alo! Alo! (Formează același număr). Vă vorbește tot Kalinovski. Vă rog să nu închideți telefonul fiindcă îmi arde casa. Încă o dată, vă rog foarte mult să-mi dați legătura cu tovarășul ministru. Numai pentru un minut. Vă jur că am să fiu concis. Da, aștept. Alo! Tovarășul ministru? Vă rog să mă iertați că îndrăznesc să vă deranjez! Vă vorbește Kalinovski, din partea colonelului Iaskulko, fostul adjunct al comandantului serviciului de pompieri. Despre ce e vorba? Înțeleg că tovarășul ministru n-are timp și de aceea

îmi cer iertare încă o dată. L-aș ruga pe tovarășul ministru să mă ajute într-o chestiune... O clipă, vă rog. Serviciul de pompieri e de resortul dumneavoastră? Da, înseamnă că am nimerit bine. Iată despre ce e vorba: arde casa în care locuiesc. Telefoniez din cafeneaua de peste drum. În această clipă flăcările cuprind... Da, problema nu mai e de actualitate. Vă rog foarte mult să mă iertați, dar rugămintea mea și-a pierdut sensul. Scuzați-mă pentru deranj, tovarășe ministru. La revedere, tovarășe ministru. (Lasă receptorul). A arș. Uite așa se întîmplă: nu faci nimic dacă n-ai pe cineva să pună o vorbă bună!

I. Osenka

50 de ani

—E adevărat că Tania l-a tubit pe Oleg 50 de ani?

—Da.

—Cum s-a întîmplat?

—Foarte simplu. La 18 ani l-a întîlnit pe Oleg, care avea și el 18 ani, și s-au îndrăgostit unul de celălalt. După un an, Oleg a plecat în alt oraș. Tania nu l-a însoțit, dar i-a scris cu regularitate. În orașul acela Oleg a întîlnit, însă, o altă fată și s-a căsătorit cu ea. Așa au mai trecut doi ani.

—Și apoi?

—Apoi au mai trecut 47 de ani.

Din istoria invențiilor

UMBRA. A fost inventată de Soare. De aceea, umbra îi este profund recunoscătoare și-l însoțește pretutindeni. Chiar și un om mic poate avea o umbră mare; totul depinde de Soarele în ale cărui raze se scaldă. Mulți preferă Soarelui umbră. Alții se tem de propria lor umbră.

PAHARUL. Se pare că a fost inventat în ziua cînd vinul s-a scumpit atât de mult încît nu mai putea fi băut din butoi, iar cupele au fost transformate în trofee sportive.

COMISIA. E o invenție preistorică, de aceea a avut timp să capete o mare răspîndire. Cînd Adam a gustat din mărul buclucă, Dumnezeu i-a spus:

—Du-te cu Eva la serviciul de aprovizionare și cere niște frunze de viță. Și pieriți din fața ochilor mei!

—Dați-mi voie, i-a răspuns Adam. Aprovizionarea cu fructe nu e prea bine pusă la punct. Ce să mă fac dacă produsul e deficitar?

—Am înțeles, a mormăit Dumnezeu. N-ai decît să faci plîngere împotriva mea. E dreptul duminale. Adresează-te comisiei pentru facerea lumii, compusă din mine, fiul meu și sfîntul duh.

Trebuie să menționăm că deși frunzele de viță nu mai sint la modă, principiul alcătuirii comisiilor s-a păstrat uneori pînă în zilele noastre. O dovadă în plus că marile descoperiri rezistă timpului.

Irina Șpenko

FOTOGRAFII SE AMUZĂ

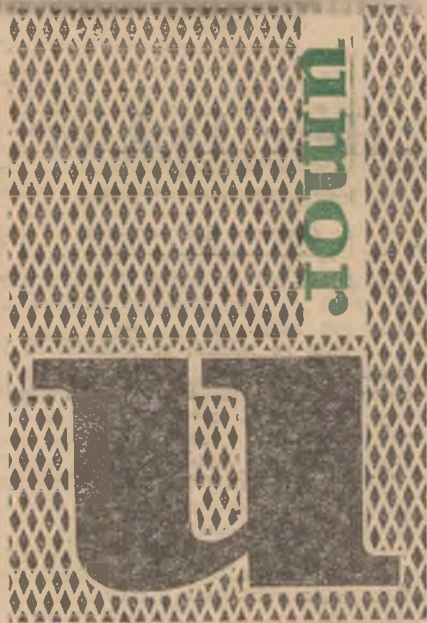
APROAPE GEMENI

Cîntărețul Elvis Presley

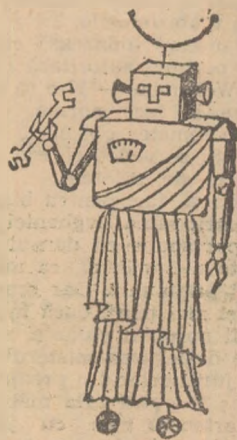
Statuie antică din Delfi

Muze noi

Muza televiziunii

A literaturii științifico-fantastice

A literaturii de aventuri

A filmelor de desene animate